

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»

ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв

Кафедра дошкільної та початкової освіти

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня: «магістр»

на тему:

«ВПЛИВ МЕДІАРЕСУРСІВ НА РОЗВИТОК СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ»

Виконала:

студентка II курсу магістратури, 63 групи
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»

Булденко Руслана Сергіївна

Науковий керівник:

к. пед. н., доцент

Смолянко Юлія Миколаївна

Роботу подано до розгляду « _____ » _____ 2024 року.

Студент(ка)

(підпис)

Булденко Р. С.

Науковий керівник

(підпис)

Смолянко Ю. М.

Кваліфікаційна робота розглянута на засіданні кафедри дошкільної та початкової освіти протокол № _____ від « _____ » _____ 20__ року.

Студент (ка) допускається до захисту даної роботи в екзаменаційній комісії.

Зав. кафедри

Ірина ТУРЧИНА

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВПЛИВУ МЕДІАРЕСУРСІВ НА РОЗВИТОК СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА.....	12
1.1. Аналіз науково-педагогічної літератури щодо вивчення проблеми дослідження в сучасному інформаційному просторі.....	12
1.2. Нормативно-правове забезпечення щодо використання медіаресурсів у закладах дошкільної освіти.....	18
1.3. Особливості формування комп'ютерної грамотності як складової частини сучасної медіаосвіти дітей старшого дошкільного віку.....	23
Висновок до першого розділу.....	26
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ СУЧАСНИХ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	28
2.1. Особливості організації виховної та освітньої роботи з дітьми дошкільного віку під впливом сучасних медіафакторів.....	28
2.2. Дослідження впливу медіаресурсів на розвиток дітей дошкільного віку в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.....	43
2.3. Методичні рекомендації щодо використання медіаресурсів у процесі виховання дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.....	55
Висновок до другого розділу.....	60

ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	74

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЗДО – заклад дошкільної освіти;

ЗВО – заклад вищої освіти;

ДО – дошкільна освіта;

ЗМІ – засоби масової інформації;

ІТ – інформаційні технології;

МОН України – Міністерство освіти і науки України;

ЕОП – електронно-обчислювальний пристрій;

ЕГ – експериментальна група;

КГ – контрольна група.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасна інформаційна ера, об'єктивно, висуває свої закони та вимоги. Існування сучасної дитини дошкільного віку неможливо уявити без медійного впливу інтернету та телебачення. У наш час численні медіаресурси виступають не лише основним джерелом інформації з приводу того, що відбувається навколо, а й відіграє роль одного з найбільш важливих факторів соціалізації особистості дитини в навколишньому світі.

Науковці із США (Лайл, Шрам, Паркер) у своїх дослідженнях виявили, що сучасний медіаінформаційний потік здатен пришвидшити психолого-фізіологічний розвиток дитини приблизно на один рік, насамперед, у період дошкільного віку. Ключова позиція цієї гіпотези заключається в тому факті, що юне покоління подібним чином вчиться міркувати, отримує знання, розширює кругозір [1].

Нині відчувається потужний і достатньо неоднозначний вплив медіа на освіту дітей, який перетворюється на один з основних чинників його соціалізації, стихійного соціального виховання, стають засобом дистанційної та джерелом неформальної освіти. Слід вказати на недосконалі механізми захисту старших дошкільників від особливостей медіаконтенту. Такі ресурси здатні викликати негаразди з фізіологічним здоров'ям, порушувати розвиток, відсутність ефективних механізмів зрозумілого балансу та моніторингу інформаційного ринку, які не допускали б неякісної медіапродукції, агітації стосовно аморальних цінностей, інших соціально шкідливих інформаційних впливів [2].

У складних неоднозначних умовах сьогодення медіаосвіта стає однією з фундаментальних основ, складовою інформаційної безпеки країни, відіграє стратегічну роль у вихованні патріотизму школярів та молоді, формуванні української ідентичності, розвитку особистості. Прийняття і впровадження оновленої редакції Концепції медіаосвіти в Україні є однією з ключових складових модернізації освіти, яка сприятиме формуванню в державі

інформаційного суспільства, розвитку економіки знань, становленню громадянського суспільства [3].

Завдяки наповненню нашого життя інформаційними технологіями, заклад дошкільної освіти повинні здійснювати освітню та виховну діяльність з врахуванням цих впливів. Насамперед актуальним є впровадження новітніх форм навчально-виховного впливу на розвиток особистості дошкільника через використання інформаційно-комунікаційних технологій вихователями. Це повинно певним чином сприяти покращенню освітнього процесу. Завдяки наявності у закладах дошкільної освіти комп'ютерних класів, діти поступово входять в світ сучасних новітніх технологій, також багато сімей мають комп'ютери, планшети та інші гаджети.

Ефективність засвоєння дітьми навчального матеріалу з кожним роком зростає завдяки застосуванню комп'ютерних технологій. Модернізація шляхів «цифрового» навчання покращує розвиток розумових, творчих здібностей дошкільнят, підвищує їхню зацікавленість та активність в оволодінні певними знаннями. Використання сучасних технологій дозволяє вихователем та батьками ефективно розв'язувати чимало освітніх та виховних завдань. Важлива деталь – здійснення диференціації, можливість рахувати індивідуальні особливості дитини, розширення творчих можливостей, використання інформативних сучасних завдань, актуального контролю за процесом навчання.

Взаємодія дошкільників з різними гаджетами, в тому числі з комп'ютером, дозволяє збільшити коло контактів, можливості набуття та обміну соціокультурного досвіду, розвитку творчих процесів. Але з іншого боку, неконтрольовані процеси можуть призвести до залежності від комп'ютерних мереж, яка стане фактором впливу на психічні та психологічні процеси.

Тобто безконтрольний медіаінформаційний потік може як завгодно глибоко проникнути в суть дитини і деформувати її свідомість. Тому головною задачею батьків та вихователів ЗДО є створення сприятливого

контрольованого медіапростору для всебічного розвитку дітей дошкільного віку.

Взаємодія потоків медіаресурсів і розвитку дітей здатна викликати негативні наслідки у випадку відсутності організації соціокультурного та освітньо-виховного середовища. Одна з функцій освітніх дошкільних закладів – це організація підходів для вирішення проблем навчання та виховання під впливом медіапростору на розвиток процесів пізнання навколишнього світу дітьми..

Тому реалізація проєктів, що направлені на дослідження впливу медіаресурсів на дітей різного віку, насамперед дошкільників, та пошук шляхів зменшення негативних факторів впливу та методів і прийомів підтримання медіаінформаційної безпеки є надзвичайно актуальним.

Ураховуючи, що теоретичне вивчення вказаних питань є актуальним, має місце науково-педагогічна, практична значимість зазначеної проблеми, існує необхідність у подальшому аналізі та дослідженні суперечностей, було обрано тему дипломного проєкту: **«Вплив медіаресурсів на розвиток старших дошкільників»**.

Мета та завдання дослідження. *Мета роботи* – дослідження особливостей впливу медіаресурсів на процеси розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Для досягнення мети дослідження визначено такі *завдання*:

1. Проаналізувати науково-педагогічну літератури щодо вивчення проблеми дослідження в сучасному інформаційному просторі.
2. Дослідити вплив сучасних медіатехнологій на розвиток дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.
3. Розкрити особливості організації виховної та освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку під впливом сучасних медіафакторів.
4. Визначити характерні особливості взаємодії дітей дошкільного віку із засобами сучасного медіавпливу та сформулювати рекомендації для фахівців

закладів дошкільної освіти та батьків щодо зменшення негативних проявів впливу.

Об'єкт дослідження – вихований процес дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження – вивчення впливу медіаресурсів (телебачення, Інтернет, мобільні додатки, відеоігри тощо) на психічний, когнітивний, емоційний та соціальний розвиток дітей старшого дошкільного віку.

Для розв'язання поставлених завдань і досягнення мети на всіх етапах дослідження використано наступні **методи**:

– *теоретичні*: теоретичний аналіз й узагальнення психолого-педагогічної, навчально-методичної та фахової літератури з питань впливу медіаресурсних факторів на формування та розвиток дітей старшого дошкільного віку, характер їх поведінки; з'ясування змісту базових понять; аналіз та систематизація різних поглядів на досліджувану проблему, розгляд нормативних документів, що стосуються виховання дошкільників; узагальнення теоретичних підходів щодо вивчення досліджуваної проблеми;

– *емпіричні*: педагогічне спостереження, бесіди з батьками, вихователями закладів дошкільної освіти, анкетування батьків дітей старшого дошкільного віку з метою вивчення процесів впливу факторів медіапростору в межах закладів дошкільної освіти та в межах сімейного виховання; опитування; самооцінювання;

– *статистичні*: методи обробки експериментальних даних для якісного та кількісного аналізу, підтвердження вірогідності отриманих емпіричних результатів.

Практична значимість проведеного дослідження полягає у тому, що за його результатами сформовано рекомендації для батьків та вихователів груп старшого дошкільного віку щодо організації виховання дітей старшого дошкільного віку і контрольованого впливу низки факторів медіапростору.

Теоретично обґрунтовано ефективність контрольованого та зваженого використання сучасних комп'ютерних технологій на виховання дітей старшого дошкільного віку.

Основні положення й результати дослідження систематично обговорювали на засіданні методичного об'єднання «Вплив медіаосвіти на розвиток дітей старшого дошкільного віку в умовах сьогодення» в освітньому процесі діяльності ДНЗ №75 м. Чернігова та Сновського ЗДО.

Експериментальна база дослідження. Сновський заклад дошкільної освіти Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області та Заклад дошкільної освіти № 75 м. Чернігова Чернігівської міської ради. У дослідженні приймало участь 22 дітей старшого дошкільного віку експериментальної групи та 20 дітей контрольної групи.

Матеріали можуть бути використані вихователями закладів дошкільної освіти у професійно-педагогічній діяльності, батьками дошкільників та студентами – майбутніми фахівцями дошкільної освіти під час професійної підготовки в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження з окресленої теми обговорювалися на конференціях різного рівня:

1. Булденко Р. Вплив медіаресурсів на розвиток старших дошкільників. I Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна освіта в умовах глобалізованого світу: реалії, виклики, перспективи» (23-24 травня 2024 р.), м. Чернігів.

2. Булденко Р. С. Вплив інформаційних технологій на формування цифрової грамотності та етичного споживання медіа у дітей старшого дошкільного віку. VI Всеукраїнська науково-практична конференція «Технології виховання і розвитку дітей в умовах сучасного закладу дошкільної освіти», Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (25 вересня 2024 р.).

3. Всеукраїнська науково-практична студентська конференція «Теорія і практика сучасної освіти та науки в Україні у світлі ідей К. Д. Ушинського (1823/1824-1870/1871)» (29 березня 2024 року).

Публікації. Результати дослідження висвітлено у двох публікаціях автора, зокрема: одні тези доповідей I Міжнародній науково-практичній

конференції «Сучасна освіта в умовах глобалізованого світу: реалії, виклики, перспективи» Чернігів. 23-24 травня 2024 року та методичних рекомендацій щодо здорового медіа-споживання для розвитку дошкільника.

Структура та обсяг дослідження. Робота складається з переліку умовних позначень, вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (47 найменувань та 15 електронних ресурсів), 4 додатки на 12 сторінках. Загальний обсяг дослідження становить 85 сторінок, з них основного тексту – 65 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВПЛИВУ МЕДІАРЕСУРСІВ НА РОЗВИТОК СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

1.1. Аналіз науково-педагогічної літератури щодо вивчення проблем дослідження в сучасному інформаційному просторі

Сучасна освіта в Україні знаходиться на стадії трансформаційних процесів, які, перш за все, пов'язані з тенденціями інформаційного суспільства. Найтипівішими ознаками цих модифікацій є збільшення кількості інформації, стрімкий розвиток комп'ютерних технологій, появу штучного інтелекту і все більший прямий та опосередкований вплив засобів масової інформації на свідомість людей. Діти дошкільного віку внаслідок вікових особливостей з незрілою психікою є більш чутливими споживачами медіапростору, найчастіше вони відображають отриману інформацію у спрощеному вигляді. Дошкільники на постійній основі за допомогою засобів масової інформації сприймають різні мовленнєві форми, починають копіювати шаблони спілкування. У період старшого дошкільного віку відбувається наслідування дій дорослих та відтворення їх в ігрових формах чи повсякденних діях.

В Україні функції регулятора аспектів використання медіапростору зазначені у документі, що має назву Концепція впровадження медіа-освіти [3]. У Концепції чітко окреслені основні положення щодо формування гармонійної особистості, в тому числі й засвоєння дітьми комунікативних норм.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій останні десятиріччя та трансформація системи мас-медіа у сучасному світі в реальному часі потребує відповідальної підготовки особистості, яка буде здатна вміло і безпечно опанувати та використовувати ці ресурси. Суспільство XXI століття

все більше оволодіває комунікаційно-інформаційними технологіями: смартфони та інтернет, штучний інтелект та інші технологічні новинки.

На постійне використання різноманітних медіаресурсів (книги, ЗМІ, радіо, кіно, телебачення, інтернет) все більша частка вільного часу витрачається не лише дорослими громадянами України, а і дітьми, що обумовлює чималий тиск медіа на значні маси населення.

Медіаресурси потужно й суперечливо впливають на становлення дошкільників, школярів, студентів, часто перетворюючись на важливий чинник їх соціалізації, стають засобом дистанційної освіти, але можуть призводити і до хаотизації навчання. Однак відсутність ефективних механізмів саморегуляції інформаційного ринку, які б не дозволяли потрапляння недоброякісної медіапродукції, дещо знижують захист дитину від небажаного медіаконтенту, що може зашкодити її здоров'ю та розвитку.

Загострення потреби у все більшому зростанні швидкості розвитку медіаосвіти зумовлене необхідністю протистояти зовнішньому інформаційному впливу та руйнівній ворожій пропаганді. У цих умовах медіаосвіта стає фундаментом для майбутньої інформаційної безпеки країни, відіграє провідну роль у вихованні патріотичної молоді, формуванні української ідентичності. Медіаосвіта повинна стати одним з ключових чинників забезпечення відкритості освіти щодо сучасного швидкого доступу до постійно змінюваної системи знань і наближення змісту освіти до потреб повсякденного життя людини.

Медіаосвіта в наш час виступає не лише як ефективного шлях покращення та вдосконалення діяльності людини в системі різних відносин, але і один з дієвих способів самовираження та самовдосконалення. Також актуальними є і традиційні завдання медіаосвіти, які полягають у запобіганні небажаного, негативного впливу на громадян України, медіаманіпуляцій і медіанасильства, викривлення реальності, у профілактиці виникнення та вкорінення медіазалежності.

У більшості держав світу медіаосвіта функціонує як цілісна стала система, що є невід'ємною частиною, з одного боку, загальноосвітньої підготовки підростаючого покоління, з другого – масових інформаційних процесів. Вона включена до глобальних перетворень і є складовою частиною гарантії конкурентоспроможності економічних відносин, щільно пов'язана з розвитком демократичних засад в умовах інформаційного суспільства. Впровадженні медіаосвіти в Україні вже має позитивні результати і це підтверджує необхідність вироблення сумісної позиції і докладання зусиль як суб'єктами освітнього процесу, так і громадськості для формування ефективної національної медіаосвітньої системи.

Розробка і прийняття оновленої редакції Концепції впровадження медіаосвіти в Україні – важлива функція модернізації освіти, яка сприятиме подальшому вдосконаленню в Україні інформаційного простору, функціоналізації суспільних відносин, розвитку економіки знань, становленню демократичного освіченого громадянського суспільства.

Фактично Концепція регламентує на державному рівні ефективність системи медіаосвіти. Відповідно закладається фундамент для безпечних умов існування інфопростору, консолідації суспільства, протидії зовнішнім інформаційним впливам, ефективна взаємодія усіх поколінь громадян із системою медіа, формування медіаінформаційної грамотності та медіакультури.

Дана програма направлена на підготовку і проведення всеосяжного і інтенсивного впровадження медіаосвіти в педагогічну практику на всіх рівнях; пріоритетним напрямком є створення дошкільної, шкільної та позашкільної медіаосвіти, яка повинна стати головною зв'язуючою ланкою для формування цілісної системи медіаосвіти; широке впровадження медіаосвітніх програм у вищій школі, насамперед при підготовці фахівців педагогічного профілю усіх рівнів; необхідно враховувати мету та цілі медіаосвітнього процесу в ході здійснення реформ у освітній галузі та планування підтримуючих бюджетних програм; започаткування широкої

громадської підтримки медіаосвітнього руху, включаючи міжнародну співпрацю та підтримку в цій сфері. Провідним медіатором шляхів впровадження медіаосвіти в країні повинна стати Національна академія педагогічних наук України.

Одним з основних завдань медіаосвіти є формування медіакультури особистості в середовищі значущих для неї процесів та оточуючого середовища. Медіаосвіта згідно концепції направлена на формування наступних чинників:

- медіа-інформаційної грамотності як комплексу знань та умінь, що є підґрунтям підготовки громадян для ефективного і безпечного використання медіаресурсів, формування умов свідомого вибору та розуміння інформаційних потоків та процесів, створення механізмів захисту від шкідливого інформаційного матеріалу;

- певного імунітету особистості, який дозволить протидіяти небажаним, іноді агресивним, факторам медіасередовища і іншим процесам деструктивного впливу, забезпечує психологічний комфорт при використанні медіапростору, що передбачає виважену обізнаність, уміння шукати та використовувати необхідну інформацію, оминаючи інформаційні пастки, захищатися від шкідливої інформації;

- критичного мислення, яке здатне забезпечити формування психологічних механізмів, що дозволять здійснювати свідоме споживання медіапродукції і функціонування ефективної саморегуляції процесів взаємодії з медіа на основі ефективної орієнтації та усвідомлення власних потреб, адекватної та різносторонньої оцінки змісту, форми та якості знайденої інформації, розвивати здатність протидіяти деструктивним медіаінформаційним впливам;

- здатності для компетентного і свідомого самовираження особистості у галузі медіаторчості, можливості реалізувати необхідні життєві завдання, розвитку патріотичної направленості, української ідентичності, згуртованості, підвищення рівня міжособистісної комунікації у межах

соціального середовища, доброзичливості в мережі стосунків, а також якості життя в значущих для особистості колах та осередках;

– специфічних важелів медіакультури: візуальної, аудіо та музичної складової, формування та розвиток естетичних смаків щодо форм мистецтва, опосередкованих мас-медіа, сучасних напрямів мистецтва у медіа-середовищі.

Дослідники медіаосвітніх тенденцій виділяють низку основних принципів.

1. Підхід з врахування соціально-психологічних особливостей. Медіаосвіта повинна здійснюватися враховуючи вікові, індивідуальні та соціально-психологічні особливості, наявні уподобання та при цьому не порушувати рівні сформованості медіакультури особистості дітей та їх найближчого соціального оточення.

2. Оновлення змісту. Наповнення та актуальні зміни змісту медіаосвіти повинні відбуватися з урахування сучасного розвитку технологій, відповідно до науково-технічного прогресу, актуального стану медіакультури суспільства. У ході роботи цього механізму слід використовувати актуальні та достовірні інформаційні ресурси, слід також враховувати і зважати при цьому на популярність тих чи інших феноменів у межах молодіжного середовища. Важливим є забезпечення балансу при здійсненні медіаосвіти між історичними особливостями та актуальними факторами сьогодення.

3. Орієнтація на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Досягнення інформаційно-комунікаційних технологій є фундаментом медіаосвіти, які повинні широко використовуватися у ході організації роботи педагогів, створенню та впровадженню сумісних інформаційних ресурсів, покращенню комунікативних та координаційних процесів при взаємодії учасників медіаосвітнього руху між собою та з факторами середовища. Важливою ланкою є також врахування розвитку новітніх фундаментальних медіаресурсів.

4. Пріоритет морально-етичних цінностей. Створення механізмів захист суспільної моралі і людської гідності повинне бути одним із ключових та непохитних щабелів медіаосвіти. Процеси необхідно спрямовувати на протистояння різним формам жорстокості і насильства, сприяти популяризації та укоріненню загальноприйнятих людських цінностей, зокрема, людське життя, особистість – це найцінніше у суспільстві і державі, шанобливе до людей, природи, мистецтва, праці та самого себе.

5. Збереження національних традицій. Медіаосвітні процеси повинні враховувати національну, етнічну, лінгвістичну специфіку, забезпечуючи гармонійність їхньої взаємодії і конструктивний діалог. Важливим чинником є розвиток національної культури для сприяння престижності україномовного спілкування.

6. Патріотизм. Медіаосвіта як засіб формування і укріплення національної ідентичності, консолідації суспільства, формування свідомої громадянської патріотичної позиції особистості..

7. Громадянська спрямованість. У сучасних умовах медіаосвіта поступово набуває форми масштабного руху, який серйозно здатен впливати на розвиток та є новітнім фактором впливу та контролю громадянського суспільства не лише у межах окремої країни, а і більших об'єднань. Вона значним чином може спиратися на потенціал громадських культурних спілок, узгоджує свої зусилля з розвитком інших громадських та громадянських структур та асоціацій. І тому медіа-інформаційна грамотність та обізнаність громадян у суспільстві перетворюється на потужний чинник політичної культури та сили суспільств.

8. Естетичне наповнення. Використання медіаосвітою найкращих досягнення мистецтва та виховання на основі засобів образотворчого мистецтва, літератури, музики, кіно тощо.

9. Продуктивна мотивація. Поєднання акцентів медіаосвітнього руху на творче сприйняття сучасних медіафакторів та медіаресурсів створює можливості для створення власної медіапродукції починаючи з дошкільного

та шкільного віку. Формування в медіаосвітньому процесі зрозумілих та чітких продуктивних форм з метою його подальшого використання в суспільстві, наприклад, при проведенні фестивалів, конкурсів значним чином сприяє розвитку продуктивної мотивації усіх без винятку учасників медіаосвітнього процесу.

1.2. Нормативно-правове забезпечення щодо використання медіаресурсів у закладах дошкільної освіти

У сучасних умовах розвитку української держави та суспільства пріоритет мають наступні напрямки розвитку ефективної системи медіаосвіти:

- формування та подальший розвиток системи медіаосвіти у межах школи, це дозволить закласти основу медіаосвіти в подальшому житті молоді та юнацтва. При цьому передбачається розробка психологічно обґрунтованих навчальних програм інтегрованої освіти різних форм освітніх закладів, інтеграцію медіаосвітніх елементів та сприяння поширенню подібної практики у межах навчальних програм, з урахуванням профілю рівня навчання, створення та впровадження програм факультативної медіаосвіти не лише підлітків, а і дошкільників. Необхідним є впровадження курсу медіакультури для учнів старших класів, активне проведення роботи гуртків з цього напрямку, різних студій з фото-, відеозйомки, зокрема секцій МАН, які спеціалізувалися би на дослідженні медіапсихологічних процесів, альтернативних позаурочних та позакласних форм учнівської творчості в галузі медіаосвіти;
- тісна взаємодія шкільної форми медіаосвіти з медіаосвітою дітей, що проходять навчання у дошкільних закладах у координації з іншими напрямками;
- розробка стандартів медіаінформаційної підготовки педагогів та методистів, впровадження медіакомпетентності у профільні стандарти

підготовки, динамічне врахування сучасних вимог та викликів в процесі формування медіаінформаційної грамотності в освітніх і освітньо-наукових програмах фахової підготовки, розробка спеціалізованих новітніх навчальних медіаосвітніх курсів з урахування сучасного рівня розвитку комп'ютерної техніки;

- здійснення активної співпраці вищих навчальних закладів, які готують фахівців для медіавиробництва і сфери мистецтва, з Національною академією наук України, Національною академією педагогічних наук України, Національною академією мистецтв України, зарубіжними спеціалізованими освітніми та науковими установами з метою проведення міжнародних досліджень проблем розвитку медіаосвіти у сучасному світі, налагодження обміну досвідом за рахунок своєчасного підвищення кваліфікації не лише у межах держави, а і за кордоном, високого рівня викладання спеціальних дисциплін, насамперед при підготовці педагогічних кадрів;

- створення під наглядом Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Незалежної медійної ради, громадських об'єднань ефективних механізмів захисту дитини від негативного впливу певних видів медіапродукції, що може призвести до погіршення стану здоров'я, розвитку і психологічної рівноваги, організація позашкільної освіти, підтримка в організації та проведенні дитячих освітньо-виховних заходів місцевого, всеукраїнського та міжнародного рівнів у сприянні розвитку медіакультури і підтримки існуючих систем медіаосвіти;

- налагодження та підтримки повноформатного суспільного співробітництва з метою оптимізації медіаосвітньої діяльності безпосередньо самих медіа, підвищення компетентності працівників галузі медіапростору, покращення якості та наповнення дитячих і молодіжних програм просвітницького характеру.

Стосовно видів медіаосвіти, то розділення відбувається відповідно загальноприйнятим освітнім рівням. Найбільше уваги приділяється

шкільному рівню, який включає інтегровану розгалужену мережу медіаосвітніх процесів (медіадидактичні міжпредметні форми). Така форма медіаосвіти ставить за мету переважно формування критичного мислення, комунікаційної медіакомпетентності. Не меншу роль можуть відігравати сучасні комп'ютеризовані центри створені на базі шкільних бібліотек, де може здійснюватися активна інформаційно-пошукова діяльність учнів.

Медіаосвіта позашкільна ставить завдання насамперед максимально стимулювати процеси творчого самовираження особистості школярів, тісно пов'язану з шкільною медіаосвіттю, підсилувати її ефект. Основа цього типу освітніх процесів актуалізується на роботі позашкільних навчальних закладів, спеціалізованих освітніх центрів, громадських організацій, залучає в свою орбіту батьків, може керувати сімейною медіаосвіттю, здатна чинити ефект психотерапевтичної і психолого-консультаційної допомоги.

У вищих навчальних закладах відбувається [5] підготовка не лише фахівців для мас-медіа, а і в перспективі можливий випуск медіапедагогів та медіапсихологів. Варто відмітити, що медіаосвітні елементи мають бути інтегровані до навчальних програм циклу професійно орієнтованої гуманітарної підготовки з суміжних спеціальностей у обсягах, що будуть достатні для здійснення предметно-професійної медіаосвіти.

Серйозної уваги потребує медіаосвіта батьків дітей, оскільки це здатно забезпечити ефективність медіаосвіти сім'ї як ключового чинника і створення необхідного соціального середовища для всебічної соціалізації дитини. Важливо убезпечити дитину дошкільного віку від негативного впливу медіаресурсного фактора на її розвиток. Медіаосвіта батьків має стати частиною цілісної системи медіаосвіти, зокрема включатися до блоку психолого-педагогічної підготовки фахівців різних профілів у ВНЗ, громадських шкіл розумного батьківства, діяльності освітніх центрів, соціальних служб і центрів підтримки сімей.

Медіаосвіта дорослих за основну мету ставить згладжування невідповідностей досвіду різних поколінь, безперервний особистісний розвиток і підвищення кваліфікації.

Медіаосвіта дошкільна є досить специфічною і направлена насамперед на гармонійний інтелектуальний та психолого-фізіологічний розвиток дитини [4], одним із завдань є створення захисту від впливу небажаних складових інфопростору (насамперед від інформаційних потоків, що не відповідають віковим особливостям дитини), формування навиків орієнтуватись, обирати та використовувати медіапродукцію, відповідно до віку дошкільників.

Форми, методи, засоби процесуального компонента медіаосвіти визначаються шляхом детермінації досвіду реалізації подібних засад не лише з урахування досвіду ЗДО України, а і зарубіжних країн.

Формування медіаграмотності, як правило, відбувається в практичній та ігровій діяльності дітей. Це, наприклад, можуть бути дидактичні, сюжетно-рольові, творчі ігри; екскурсії на телебачення, співбесіди при перегляді дитячих фільмів, мультфільмів; віртуальні екскурсії до пам'ятних місць України, фотографування з метою оформлення дитячих сайтів та блогів спільно з вихователями закладу дошкільної освіти та батьками. Також ефективно використовувати підготовку фотоальбомів, виготовлення різних малюнків та виробів з пластиліну казкових героїв для створення й обігравання анімаційних сюжетів.

Педагогічним співробітникам закладів дошкільної освіти варто зважати на необхідність реалізації педагогіки співробітництва для здійснення ефективної медіаосвітньої діяльності. Прикладом може бути засідання школи молодих батьків за участю вихователів, на яких розглядається тематика пов'язана із застосуванням гаджетів під час навчання та виховання старших дошкільників і впливу медіаресурсів на психічний, психологічний стан дітей. Також ефективним варіантом є розміщення статей на сайтах ЗДО та надання

можливості батькам коментувати дописи та приймати активну участь в обговоренні.

Декілька слів необхідно сказати щодо освітньо-методичних розробок з даного питання. Зокрема, слід звернути увагу на досвід польських методистів. Не є секретом, що у країнах європейської співдружності приділяється чимало уваги цим питанням і з часом вдалося накопичити чималий досвід. Мають місце низка інтернет-видань, які призначені для батьків та вихователів, наприклад, функціонує вебпортал «Медіаосвіта» (Edukacja medialna) [5], де розміщені сценарії, вправи, методичні розробки для проведення занять у закладах дошкільної освіти. Матеріали створені відповідно до Каталогу медійних та інформаційних компетенцій, визначених у рамках проекту «Цифрове майбутнє» [6]. На згаданому порталі представлено систему медіаосвітніх уроків, яка включає у себе наступні напрямки: використання інформації, особливості спілкування в медійному середовищі, креативне використання медіа, етика й цінності, правові й економічні аспекти використання медіа.

У ході запропонованих занять дошкільники можуть ознайомитися з популярними інформаційними джерелами; вчаться вибирати відповідне джерело інформації відповідно до потреб; намагаються знаходити альтернативні джерела інформації, пробують порівнювати їх за участю дорослих; усвідомлюють, що інформація не завжди може бути правдивою; вчаться формулювати прості запитання, для розуміння вірогідності інформації; дізнаються, хто може допомогти з перевіркою істинності інформації, загалом, роблять спроби критично оцінювати інформаційні потоки.

Також мають місце рекомендації щодо аналізу мультфільмів, є посилання на перевірені медіаресурси для ефективно організації спільної взаємодії батьків та дітей. У ході практичної діяльності вихователі в роботі з дітьми можуть використовувати такі методи та прийоми: ігри, спрямовані на розвиток творчих здібностей, логічного та продуктивного мислення,

рефлексивні кола, перегляд та аналіз медіапродукції (мультфільми, музичні та художні твори, друковані матеріали), створення презентацій, розвивальні комп'ютерні ігри, створення діафільмів, мультфільмів.

Також варто звернути увагу на вітчизняних знавців форм організації медіаосвітньої роботи з дошкільниками. О. Качура [7] пропонує наступні форми роботи: «У позанавчальний час вихователь з дітьми може організувати листування з використанням електронних засобів або спілкування в соціальних мережах з педагогами та вихованцями інших дошкільних закладів, батьками вихованців, які в цей час знаходяться в інших містах, країнах, обмінюватись малюнками, фотографіями. Подібний варіант співпраці дозволяє підвищувати рівень медіаграмотності не лише дітей дошкільного віку, але й дорослих. У ході такого спілкування з однолітками, дошкільник вчиться бути ввічливим, більш стриманим, толерантним, набуває навичок презентувати свою позицію, вибудовувати стосунки, оцінювати вчинки і дії співрозмовників, встановлювати товариські стосунки «на відстані».

За допомогою онлайн-спілкування дошкільники можуть спілкуватися навіть з дітьми, які з тих чи інших причин не відвідують дитсадок. Таким чином вихованці вчаться проявляти турботу, піклуватися про інших, співчувати у випадку виникнення негараздів.

Як бачимо, медіаосвіта передбачає опанування певним набором знань та навичок, насамперед, це стосується комп'ютерної грамотності і загальної обізнаності у сучасних цифрових технологіях.

1.3. Особливості формування комп'ютерної грамотності у дітей старшого дошкільного віку в освітньому середовищі закладу дошкільної освіти

Виклики сучасності вказують на той факт, що до вступу до початкової школи у дітей повинні бути сформовані основи інформаційної та

комп'ютерної грамотності.

Залучення комп'ютерних технологій для вдосконалення процесів у дошкільній освіті вивчали Ю. Горвиц, О. Кореганова, Г. Лаврентьєва [11-13], які акцентують увагу на тому, що включення їх у навчально-виховний процес добре впливає на всебічний розвиток дітей. У наш час відбувається формування різноманітних інтегрованих у дошкільних навчальних закладах середовищ, в яких комп'ютер досить логічно включається у навчально-виховний процес разом з іншими дидактичними засобами та методами.

Залучення гаджетів як одного з сучасних факторів і засобів виховання в житті дитини призводить до підвищення її інтересу до навчання. Природно, що ігрова діяльність відповідає рівню розвитку та віковим особливостям у дітей, оскільки дошкільники 4-6 річного віку найбільш ефективно сприймають більшість процесів саме у ігровій формі.

Досить часто дошкільників проявляють інтерес до програмного забезпечення, а не лише до ігрових програм, також діти можуть цікавитися графічними та текстовими редакторами або навчальними програмами.

На жаль активне впровадження комп'ютерних та інформативних технологій у дошкільну освіту розпочалось лише нещодавно, зазвичай основною проблемою у цьому напрямку є матеріально-технічне забезпечення. У профільних вузах випуск фахівців дошкільної освіти вказаних напрямків також почався в останні 10-20 років.

Згідно різних опитувань [14], лише 6,0% вихователів та методистів дошкільних навчальних закладів регулярно залучають комп'ютер до занять (може відбуватися діяльність з дітьми в комп'ютерному класі), 28,0% – час від часу (комп'ютер та інші пристрої слугують медіатором наочністю, що дозволяють демонструвати навчальні матеріали для закріплення отриманих знань після етапу традиційного представлення навчального матеріалу), 7,0% – користуються дуже рідко, в якості винагороди із залученням ігрових програм, 56,0% респондентів із задоволенням би використовували комп'ютер у своїй роботі за умови наявності сучасного комп'ютерно-ігрового

комплексу. Однак в умовах сьогодення переважна більшість ДНЗ не можуть дозволити собі подібні комплекси за відсутності відповідних приміщень, недостатньої матеріально-технічної підтримки, відсутності комп'ютерної техніки, неможливості використання ліцензованого програмного забезпечення (педагоги не достатньо розуміються в підборі навчально-розвиваючих програм, не завжди орієнтуються у новинках програмного забезпечення), проблем із залученням фахівців з інформатики; 3,0% – скептично відносяться до комп'ютера, аргументуючи, що звичайних засобів навчання достатньо для розвитку дитини.

Аналізуючи літературні дані, можна зробити висновок, що в цілому ставлення до комп'ютерного обладнання як засобу навчання позитивне, проте повноцінне ефективне використання ще не здійснюється.

Відповідаючи на запитання, щодо комп'ютерних програм для дітей, понад 80% вихователів не змогли відразу надати відповідь, що вказує на недостатній рівень обізнаності з цього питання; 11,0% вказали декілька розвиваючих ігрових застосунків, решта опитаних вважає, що подібні медіаресурси взагалі не варто використовувати для дітей дошкільного віку, оскільки це може спричинити шкоду для розвитку дошкільників.

Зазначимо, що представлене ставлення до комп'ютерної техніки у недостатньому ступені відбивається на роботі педагогів у дитячих навчальних закладах. Низькій рівень поінформованості та обізнаності про актуальні сучасні новинки серед комп'ютерних програм для дошкільників, недостатній рівень сформованості навичок роботи з комп'ютером та програмним забезпеченням, а також небажання щось змінювати у підходах до виховання дітей не дозволяє підвищити інформаційну культуру вихователів. А як наслідок – страждає процес інтеграції дітей старшого дошкільного віку у процес формування основ інформаційної та комп'ютерної грамотності.

В умовах теперішнього рівня розвитку науково-технічного прогресу вихователь має усвідомлювати, що комп'ютерні системи є ефективним

засобом для навчання, тому важливо вміти користуватися ними у своїй професійній діяльності. Комп'ютер та цифрові технології відкривають доступ до різноманітних джерел інформації, покращують ефективність роботи, створюють нові можливості для творчого зростання, дозволяють застосовувати та реалізовувати новітні форми і методи навчання на практиці.

Коли дитина здатна вміло працювати з комп'ютером – це у той же час допомагає вихователю краще зрозуміти бажання дошкільника. Відкриваються шляхи до застосування нових актуальних методів виховання навчання, що спираються на природну зацікавленість дітей, яка підтримується залучанням комп'ютерних технологій. Виходячи з недостатньої комп'ютеризації ЗДО, потреби у розробці сучасних вітчизняних програмних засобів педагогічного спрямування, виникають підстави стверджувати [15,16], що дослідження проблема використання цифрових технологій як актуального засобу навчання дітей старшого дошкільного віку є важливою і потребує подальших наукових досліджень.

У той же час найбільшого впливу на дітей старшого дошкільного віку медіаресурси у вигляді неконтрольованих інформаційних потоків мають у межах сімейного виховання, оскільки значну частину життєдіяльності дошкільники здійснюють поза межами дитячих навчальних закладів. Тому дослідження тиску медіопросторового навантаження під батьківським наглядом є надзвичайно актуальним.

Висновок до першого розділу

У першому розділі було здійснено теоретичне дослідження проблеми впливу медіаресурсів на розвиток старших дошкільників як наукової проблеми, це дозволило окреслити ключові аспекти, що визначають цю взаємодію.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що сучасні медіа та інформаційно-комунікаційні технології відіграють важливу роль у

когнітивному, емоційному та соціальному розвитку дітей дошкільного віку. Однак важливим аспектом є не лише доступ до медіа, але й те, як саме вони використовуються в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Позитивний вплив медіаресурсів на розвиток старших дошкільників можливий лише за умови їхньої адекватної інтеграції у навчальну діяльність під наглядом педагогів-вихователів ЗДО.

У складних неоднозначних умовах сьогодення медіаосвіта стає однією з фундаментальних основ, невід'ємною частиною інформаційної безпеки країни, відіграє провідну роль у вихованні патріотизму, формуванні української ідентичності, розвитку особистості. Врегулювання взаємовідносин у медійній сфері покликана здійснити концепція сучасної медіаосвіти.

Основна роль концепція полягає у підготовку і проведення багатоетапного впровадження медіаосвіти в педагогічну практику на всіх рівнях; пріоритетне започаткування шкільної та позашкільної медіаосвіти, налагодження функціонування медіаосвітніх процесів у дошкільній сфері, на рівні шкільної освіти, вищій школі - при підготовці фахівців педагогічного профілю, особливо, які працюють з дітьми дошкільного та шкільного віку. ; здійснення освітніх реформ з врахуванням завдань медіаосвіти; ініціювання громадської підтримки медіаосвітнього руху, міжнародне співробітництво з метою набуття необхідного досвіду.

Однією з найбільш вразливих ланок в межах медіаосвіти є безконтрольний медіаінформаційний потік, що здатен глибоко проникати у підсвідомість не лише дитини, а і дорослої людини. Тому головною задачею батьків та вихователів ЗДО є створення сприятливого контрольованого медіапростору для всебічного розвитку дітей дошкільного віку. Таким чином, теоретичний аналіз підтверджує, що сучасні медіаресурси можуть бути потужним інструментом розвитку старших дошкільників, але їхній вплив залежить від правильного підходу до організації освітнього процесу та належного контролю за використанням медіа у навчальних закладах.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ СУЧАСНИХ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

2.1. Особливості організації виховної та освітньої роботи з дітьми дошкільного віку під впливом сучасних медіафакторів

Сучасні засоби масової інформації в наш час мають значний вплив на розвиток дитини з самого початку її життя. За участю органів чуття діти досліджують навколишнє середовище. Однак внаслідок обмеження рухової активності і через безперервний потік інформації, що надходить з різних медіаресурсів, у маленьких діточок спостерігається формування поверхневого образу навколишнього світу. Дітям дошкільного віку важко інтегруватися в оточуючий світ через значні потоки інформації. Внаслідок складнощів з розумінням та критичною оцінкою інформації, однією з ключових ланок підготовки дітей до інтерпретації її за допомогою медіаресурсів виступають вихователі та педагоги.

Цілеспрямоване, програмоване здобування знань через медіаресурси стане більш плідним і ефективним, якщо здійснювати його не хаотично. Тому робота з інформацією та застосуванням джерел медіа набула важливого змісту освітнього процесу в українських дошкільних закладах [18].

Загальнокультурне зростання не лише дітей, а і дорослих забезпечується за рахунок оптимально організованої системи медіаосвіти в закладі дошкільної освіти. Це створює можливості для особистісного зростання, інтелектуального розвитку дітей, а також сприяє їх всебічному розвитку. Також має місце усвідомлене сприйняття, критично осмислення та можливість інтерпретувати інформацію про факти та явища з медіаресурсів.

Застосування інформаційних технологій дозволяє покращити ефективність навчання та підвищити інтерес до нього. Відбувається формування культури спілкування, розширюється загальна база знань про навколишній світ, розвиваються комунікативні та творчі здібності.

Підґрунтям для організації медіаосвіти дітей, зазвичай, є також і процес навчання вихователів і батьків. потрібно ознайомлювати їх із новітніми можливостями, оновлювати рекомендації щодо формування особистості дитини у цифровому світі, допомагати розв'язувати проблемні задачі, уникати типові помилки у процесі виховання.

Вагому роль має участь батьків у впровадженні медіаосвіти не лише в ході сімейного виховання, а і для досягнення успіху інноваційної діяльності у закладах дошкільної освіти. Співпраця родини та вихователів, методистів дошкільного закладу передусім полягає у просвіті й консультаціях батьків у плані здійснення навчальних процесів. Під час консультацій необхідно роз'яснювати батькам, як на своєму прикладі потрібно знайомити дітей зі способами використання цифрових систем, показувати яким чином відбувається спілкування з іншими людьми, допомагати критично сприймати отриману інформацію.

Згідно опублікованих матеріалів [19], ознайомлення дошкільників та формування в них навички використання засобів масової інформації найліпше здійснювати в ігровій формі. Тому найбільш продуктивним варіантом є застосування у навчальному процесі медіаігри.

Дидактичні матеріали до них можна добирати у готовому вигляді чи виготовляти самостійно. Це можуть бути тематичні картки, серії зображень, предмети-замісники тощо.

У процесі дидактичних ігор діти більш охоче спілкуються – значно легше засвоюють культуру комунікації, у них швидше формується вміння працювати з медіаконтентом. Розвивальні медіа елементи мають важливе значення для реалізації ігрового змісту під час ігор з дошкільниками. Залучаючи дітей до спільного ігрового творчого процесу, здійснюється

заохочення кожної дитини самовиражатися, відбувається виховання культури використання сучасних медіа. Під час медіаосвітніх ігор у дітей активно розвиваються фантазія й уява.

Значно більше дітей цікавлять творчі завдання, спряжені з елементами пошуку. Вони залюбки приймають участь у конкурсах та іграх, різних змаганнях і вікторинах, також дошкільники можуть бути в захваті від компонування медіатекстів, слайдів, колажів на різні теми.

У ході проведення ігрових занять рекомендовано задіяти процес фотографування з подальшою цифровою обробкою та розміщення фотографій. Під час перегляду та комбінації фото дитина має змогу визначити стан емоцій людей, порівняти зображення із реальними емоціями й настроєм.

Важливо розвивати дітей почуття симпатії до близьких людей, емоційну прихильність, співчуття до переживань та вчинків. Глибше усвідомлювати людські почуття, вміння свідомо контролювати власні емоції дозволяють дітям швидше опанувати подібні активні ігрові заходи, відповідно сприймати настрій оточуючих.

Не менш актуальним є відповідність інтересам та віковим можливостям дітей ігрових медіаосвітніх занять, що проводяться в колі родини або у дитсадку. У такому випадку відбувається повноцінна інтеграція медіаосвітніх завдань у традиційний освітній процес, збільшується багаж знань, активізується пізнавальна активність і розвивається творчий інтерес. Доброзичлива атмосфера на занятті та щира зацікавленість батьків та вихователів у спілкуванні з дітьми під час підкорення світу медіаресурсів є важливою умовою будь-якої форми медіаосвітньої роботи.

Комп'ютерні технології значно переважають інші засоби впливу за специфікою та потужністю впливу на психіку старших дошкільників. Отже одна з функцій вихователя – допомога у формуванні основи інформаційної культури іноді не лише дошкільника, а і максимально допомогти ц цьому батькам дитини.

Не варто занадто захоплюватися комп'ютерними іграми замість звичайних ігор і освітніх занять. Натомість слід постаратися доповнювати їх теми категоріями знань, які складно, а іноді й неможливо, зрозуміти і засвоїти за допомогою традиційних засобів,.

Однією з актуальних рекомендацій є не перевантажувати освітній процес комп'ютерними дидактичними засобами. Не логічно використовувати комп'ютерні ігрові заходи для дітей дошкільного віку, якщо у них не сформована стійка база практичного, отриманого через різні органи чуття, досвіду взаємодії з реальними об'єктами реального матеріального світу в силу свого віку [20].

Інформаційно-цифровий тривалий проміжок існування диктує свої закони і висуває нові вимоги. ЗМІ супроводжують життєвий цикл не тільки дорослих громадян, а й їх дітей. Телебачення, комп'ютер, мобільний телефон давно і міцно ввійшли у життя дитини, починаючи фактично з перших днів їх появи на світ. У багатьох сім'ях, як тільки дитина здатна сидіти або тримати голову, вмикають телевізор, що певним чином замінює живе спілкування з батьками. Тривале понаднормове знаходження перед екраном телевізора або комп'ютера цілком усіх улаштовує, а особливо батьків: малюк перестав вередувати, нічого не просить, не відволікає дорослих від важливих справ, не бешкетує, умовно безпечно поводить себе і в той же час отримує враження, дізнається щось нове. Купуючи малюкові цифрові носії з мультфільмами, іграшками, батька, одночасно і начебто, піклуються про розвиток своєї дитини і у той же час намагаються зайняти його цікавою справою. Але якщо вони не братимуть активної участі у спільному перегляді телепередач і не будуть приймати участь у спільній діяльності, це може призвести до непрогнозованих наслідків, і не лише для здоров'я дитини (порушення зору, постави), але і для її психічного та психологічного розвитку.

Один із найбільш негативних наслідків такого виду активного інформаційно-цифрового життя є вплив на розвиток дошкільників старшого віку [21]. В останні роки батьки, вихователі, педагоги все частіше

акцентують на цій проблемі. Відбувається пасивний фізичний, інтелектуальний та емоційний розвиток. Один з основних недоліків полягає в тому, що інформація подається в легко доступному вигляді, вона не потребує задіяння складних мисленневих процесів. Часто у таких випадках батьки можуть помічати, що діти не бажають, щоб їм читали оповідання, розповідали казки і паралельно відбувається втрата інтересу до друкованої продукції, вони виявляють лише бажання переглядати мультики. Як наслідок, не відбувається обговорення побачених подій та сюжетів, у дитини може навіть затухати бажання самостійно навчитись читати. Згодом це дуже негативно може проявитися під час навчання дитини у школі.

Важливо звертати уваги на значну, виражену чутливість дітей і здатність дитячої психіки до навіювання. Почуття страху, небезпеки особливо часто виникають у маленьких дітей після перегляду сюжетів, в яких транслюється насилля, війна. Батьки не завжди вчасно помічають зміни у поведінці дитини, але страхітливі образи та звуки можуть хвилювати її під час сновидінь, підвищується тривожність, виникають невротичні симптоми.

Варто вчасно трансформувати звичку агресивної поведінки під час якої дошкільник є перезбудженим, занадто емоційним [22]. Постійний перегляд сцен насилля, девіантної поведінки з часом починає притупляти емоційні почуття дітей, вони починають звикати до жорстокості, стають байдужими до людських страждань та болю. Якщо з інтервалом у 15-20 хвилин з'являються сцени насилля, то через деякий час дитина починає сприймати це як нормальну ситуацію. Провідні психологи вважають, що цей етап є початком формування сценарію агресивної поведінки. Потрапляючи у колектив, дитина починає застосовувати той спосіб агресії, яку вона бачила по телевізору, і починає діяти подібним чином.

У дитини старшого дошкільного віку психіка дуже вразлива до яскравих образів та сюжетів, їх швидкої зміни – подібні явища найчастіше мають місце у мультиплікаційних фільмах, рекламних роликах [22]. Саме тому, регулярний перегляд реклами формує у дитини психологічну

залежність, що виникає внаслідок штучного інтенсивного стимулювання та значної збудливості нервової системи. Ефект швидкої зміни відеокадрів може призвести до дисбалансу мозкових ритмів, їх порушенню.

Не секрет, що мобільний телефон, планшет, комп'ютер сьогодні перетворився для дітей однією з найбільш улюблених іграшок, розвагою.

Сучасні комп'ютерні ігри приваблюють увагу дітей, захоплюють їх динамічними сюжетами, дозволяють їм змогу відчувати гострі відчуття. Зазвичай, дедалі більше дітей, у тому числі і дошкільного віку, просиджують за екранами моніторів тривалий проміжок часу, при цьому навіть нехтуючи живим спілкуванням з родиною, однолітками, залишаючись наодинці з гаджетом навіть не усвідомлюючи хибність своїх дій.

Можливі майбутні негативні наслідки взаємодії дитини з комп'ютером слід урахувати з перших кроків її знайомлення з комп'ютерними гаджетами [23]. Якщо є така можливість, то батькам дитини найкраще задіяти для ознайомлення дитини з комп'ютером підготовленого фахівця, або самостійно максимально розібратися і стати обізнаними для уникнення непорозумінь. Батькам слід усвідомлювати той факт, що комп'ютер не є суто розважальним пристроєм і надмірне захоплення призводить до надмірного перевантаження, а відчуття задоволення та тимчасової ейфорії є надзвичайно оманливим. Потрібно з перших же днів взаємодії з гаджетами розвивати у дитини відчуття самоконтролю і не дозволяти у жодному разі надмірно захоплюватися комп'ютерними іграми.

Звичайно, дорослі мають дитині заздалегідь розповісти про шкідливість надмірного захоплення комп'ютерними пристроями, про те, що віртуальна реальність — це не те, що відбувається насправді, і тому подібні процедури потрібно дозувати і поєднувати з більш тривалими звичними активними діями — заняттям фізичними вправами, спортом, рухливими іграми на свіжому повітрі, спілкуванням із рідними, мистецькою діяльністю.

Варто у першу чергу звертати увагу на розвиваючі ігри та навчальні програми під час комп'ютерного дозвілля. Не варто акцент робити на тих

сюжетних процесах, що будуються на значному емоційному збудженні (автоперегони, шутери). Дітям більш цікавими можуть видатися творчі завдання: малювання за допомогою комп'ютерних програм, фотошоп, творча робота, пізнавальні розвиваючі системи.

Батькам особливу увагу слід звертати на те, яким чином їх діти використовують гаджети, ретельно здійснювати контроль змісту ігрових та розважальних програм, допомагати дитині під час виконання нових та нестандартних завдань. Також варто долучатися до цифрових процесів разом з дитиною, щоб у разі можливих невдач була можливість обговорити проблему з дитиною і допомогти подолати наслідки на емоційному рівні. Найголовніше, слід пам'ятати, що дитина в подальшій діяльності і взаємодії повинна керувати комп'ютером, а не навпаки.

Загалом, звичайно, не слід зводити до мінімуму взаємодію дітей та засобів масової інформації. Це неможливо та і не призведе до якихось суттєвих покращень, оскільки все одно існує багато програм та ігор, що дозволяють здобувати нові знання про навколишній світ, правила поведінки тощо. Але залучаючи дітей до такої інформаційної техніки варто розуміти, що використовувати гаджетів та цифрових систем стане корисним у випадку відповідності її наповнення та віку і розвитку дитини. Лише тоді медіаресурс, інформаційний потік слугуватиме засобом отримання потрібної інформації.

Дитина проводить досить багато часу у закладі дошкільної освіти, тому від характеру середовища, у якому буде зростати дитина, залежить підґрунтя, що буде сформовано для розвитку всіх базових характеристик. Сучасна дитина майже постійно перебуває під впливом аудіо, відеоінформації, і головне завдання вихователя чи методиста – створити сприятливий медіапростір для її розвитку. Сьогодні мас-медіа є тим актуальним способом і засобом передачі необхідних актуальних знань, що відповідає якісно новому змісту навчання й розвитку дитини. Цей спосіб дозволяє дитині з інтересом навчатися, шукати необхідні джерела інформації, виховувати

самостійність і відповідальність при одержанні нових знань, розвивати дисципліну і самоконтроль в процесі інтелектуальної діяльності.

Існування сучасної дитини неможливо уявити без медійного впливу телебачення та інтернету. На сьогодні медіаінформація є не лише основним джерелом інформування з приводу того, що відбувається навколо, а й виступає одним із найважливіших інститутів соціалізації особистості.

Нещодавно вчені із США (Шрам, Лайл і Паркер) [24-26] зробили висновки на основі досліджень дійшли висновку, що перегляд медіаінформації значно пришвидшує розвиток дитини – в середньому на один рік, особливо у період старшого дошкільного віку. Основні аргументи їхньої теорії заключаються в тому, що молоде покоління на інформаційних зразках навчається міркувати, отримує знання, розширює кругозір.

З кожним роком сучасні інформаційні технології все більше заповнюють наше буття. Тому заклад дошкільної освіти, як провідник новітньої культури і знань, також не повинен і не може залишатися осторонь технологічного прогресу. Мова йде про використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), медіаресурсів вихователями та методистами ДНЗ як форми навчально-виховного впливу на індивідуальний розвиток дошкільників, що значно підвищує ефективність освітнього та виховного процесів.

Сьогодні у багатьох родинах наявні комп'ютери, чимало дитсадків використовують цифрові технології, тому діти поступово входять в світ сучасних інновацій. Цифрові технології дозволяють підвищити ефективність засвоєння дітьми навчального матеріалу. Використання методів такого навчання покращує розвитку творчих, розумових здібностей дітей, такж зростає їхня зацікавленість в ході оволодіння новими знаннями. Використання нових сучасних технологій дає змогу вирішити значну кількість дидактичних завдання, що постають перед вихователем дитячого садка в теперішніх реаліях. Виникає можливість здійснювати диференційний

підхід, поглиблювати індивідуалізацію, розширяти інформаційні можливості, використання творчих завдань, контролю за процесом навчання.

Робота з комп'ютером з одного боку, дозволяє розширити коло контактів, надає можливість здійснювати обмін соціокультурними цінностями, набути певний символічний досвід, розвивати процеси навіювання. Але з іншого боку, це здатне призводити до виникнення комп'ютерної залежності, яка впливає на звуження кола інтересів, відсторонення від реальності, соціальної ізоляції, ослаблення емоційних реакцій та виникнення низки інших небажаних наслідків.

Дослідники сфери медіапростору [27-30] стверджують, що найбільш передбачуваними проблемами дітей переобтяжених впливом новітніх технологій є наступні:

- зниження пізнавального інтересу;
- зміна у гірший бік властивостей інтелектуальної діяльності;
- погіршення лабільності психіки;
- копіювання дітьми девіантної поведінки віртуальних комп'ютерних героїв;
- порушення життєвого світу дітей внаслідок впливу віртуальної реальності;
- невиконання дитиною обов'язків у межах своєї родини.

Тому безконтрольний вплив медіаресурсів може досить глибоко проникнути в суть дитини і поступово, крок за кроком деформувати її свідомість.

Зміни комунікативного розвитку дітей, пов'язану з усе більшим впливом медіаресурсів може мати і негативні наслідки, у випадку неправильної організації навчально-виховного середовища. Для вирішення таких проблем навчання й виховання дітей закладам дошкільної освіти слід шукати нові нетривіальні підходи. Вказані протиріччя та виклики ставлять завдання дослідження проблем впливу медіапростору в закладах дошкільної

освіти на пізнавальний розвиток дошкільників та пошуку шляхів їх вирішення.

Вплив сучасних медіаресурсів безпосередньо пов'язаний з процесами соціалізації дошкільників та школярів у сучасному світі. Соціалізація – це процес входження індивіда в соціальне середовище, оволодіння навичками теоретичної підготовки і практичної діяльності. Цей процес не є однонаправлений, оскільки передбачає не лише безпосередній вплив на особистість дитини у ході навчання та виховання, але і так званий багатовекторний вплив сторонніх факторів та обставин.

Соціально-психологічна система «соціум – особистість» в ході розвитку суспільства набула принципово нової якості і структури. На неї протягом останніх десятиліть активно впливає і фактор медіа-ресурсного тиску, і тому комбінація «соціум – особистість» на сьогодні модифікувалася і складає тріаду «соціум – мас-медіа – особистість». Таким чином, процес соціалізації відбувається під впливом важливого чинника і відбувається як медіа соціалізація.

Результати психолого-педагогічних досліджень за останні 10-20 років [31,32] викликають певне занепокоєння, оскільки поступово відбувається усвідомлення тих суперечливих і непередбачуваних наслідків у вигляді негативного трансформації свідомості, травмування психіки, які можуть дати такі інформаційні потоки дитині-дошкільнику, свідомість якої формується. Водночас на даний час на державному рівні питання про те, у якому віці й протягом якого часу доцільно вперше долучати дитину до медійного впливу не достатньо актуалізоване.

У теперішній час діти старшого дошкільного віку з початку дитинства виявляється в оточенні інформаційних технологій, вагомою частиною якої є засоби комунікації та масової інформації. На першому місці стоять електронно-цифрові засоби, які значною мірою продовжують витіснити писемні та друковані. Вони проявляють провідну роль інформування у ході розвитку дітей, завдяки цим процесам діти можуть знаходити різноманітні

іноді суперечливі відомості про типи поведінки людей і способи життя в різному соціальному оточенні. Тому при неконтрольованому використанні медіаресурсів дитина може знаходити інформацію, яка зовсім не схожа на ту, що подають у закладах дошкільної освіти або у межах родини.

Слід відмітити, що публікації, у яких обговорюються вище зазначені проблеми час від часу з'являються у інформаційних джерелах, а отже дослідження не стоять на місці.

Наприклад, С. Машбиць [33] зауважує, що контакт дитини з комп'ютером (гаджетом) – це специфічна форма спілкування «особистість-комп'ютер», завдяки якій відбувається формування та наповнення інтелекту дитини, тому всі навчальні та розвиваючі заходи повинні задовольняти основним психолого-педагогічним вимогам, які ставляться до організації процесу виховання та освіти дошкільників: об'єктивність, доброзичливість, дотримання соціальних нормативів, спрямованість на досягнення загальної мети навчально-виховного процесу. Розрізняють три шаблі педагогічного спілкування:

- фактичний, на цьому рівні відповідь формується на основі безпосередньої формальної модифікації повідомлення;
- діловий, базисом якого є спрямованість на вирішення поставлених завдань не враховуючи цілі навчання;
- педагогічний, фундаментом такого діалогу є модель суб'єкта навчання.

У зв'язку з цим впливають проблемні питання, що потребують вирішення, а саме: розуміння та інтерпретація відповідей дітей; фіксація та знаходження причин ускладнень, визначення необхідної допомоги для їх подолання; встановлення термінів виконання завдання; критеріїв надійності навчальної програми; мінімізація зусиль дитини у процесі введення відповідей; розташування та наповнення інформаційними даними монітора; темп її зміни; урахування психологічних особливостей сприйняття кольорової гамми при виконанні графічних завдань; встановлення ступеня

абстрактності, узагальнення, співвідношення теоретичного та ілюстрованого матеріалів.

У той же час, на основі досвіду залучення медіаресурсів у дошкільних навчальних закладах доведено, що у дітей, які засвоїли комп'ютерні ази, у порівнянні з однолітками мають більш розвинену пам'ять, кращу уяву та мислення.

Так, Ю. Горвиць у своїй роботі [34] зазначає, що внаслідок поширення тенденція більш широкого використання медіа-технологій для навчання та розвитку дітей дошкільного віку все більше уваги приділяється розробці адаптованих інтерфейсів, створенню багатофакторного предметного середовища для всебічного розвитку дитини, в якому новітні комп'ютерні технології природно поєднуються з традиційними дидактичними засобами та методами.

Також Ю. Горвиць та В. Лунячек у співавторській публікації [35,36] зазначають, що потяг дошкільнят до навчання при використанні медіа-технологій значно підвищується, що дозволяє розвинути більш швидкий та різнобічний процес засвоєння нових знань про довкілля. Це у свою чергу сприяє структуризації та закріпленню засвоєного матеріалу, розвиває логічне мислення та уяву, підвищує рівень пізнавальної активності, має позитивний вплив на психічні процеси.

Можливості сучасних медіаресурсів у ході соціалізації дозволяють значно швидше поширювати знання, формувати активні методи їх сприйняття та всебічно оцінювати, трансформувати ставлення до тих чи інших подій. Тобто фактично вони модулюють суб'єктивну реальність і дозволяють свідомо зануритися у неї молодому поколінню. Загальновідомий факт, що спілкування дітей дошкільного віку з комп'ютерними системами, як правило, починається із комп'ютерних ігор, які повинні бути ретельно підібрані з урахуванням віку й навчальної спрямованості. У повсякденній діяльності дошкільника гра є ключовим типом і тому займає важливу нішу в його житті. З часом ігрові елементи починають активізувати навчальну

діяльність дітей, дозволяють розвивати самостійність, ініціативність та сприяють формуванню логічного мислення.

Н. Голота [37] зауважує, що комп'ютерні ігри дозволяють дитини дошкільного віку побачити витвір своєї уяви; відтворити процес і динаміку творчості; реалізувати власні можливості; впливати на мотиваційну сферу комплексно; активно й самостійно керувати грою.

О. Кореганова [38] акцентує на можливості виконувати дослідницьку роботу під час гри на комп'ютері. Тому важлива підтримка у старших дошкільників навичок дослідника. Це, зокрема, – уміння шукати інформацію; здійснювати її аналіз та інтерпретацію; вміння формулювати висновки та робити припущення; вибудовувати експериментальні дослідження; коригувати свої дії відповідно до отриманого результату.

На заняттях під час використання комп'ютера у дітей дошкільного віку також відбувається розвиток уміння орієнтуватися в інформаційних потоках; відпрацьовуються навички перетворення інформаційних даних; вдосконалюється уміння обмінюватися інформацією за допомогою сучасних технічних засобів; активізується пізнавальна діяльність. Тому, вихователям слід змінювати пояснювально-ілюстрований спосіб навчання на діяльнісний. Це сприяє свідомо засвоювати знання дітьми.

Таким чином можна виділити та сформулювати позитивні характеристики впливу медіа-технологій на дітей дошкільного віку:

- 1) суттєво відбувається засвоєння навчального матеріалу, виявляються прогалини у знаннях та створюється можливість для їх усунення;
- 2) здійснюється розвиток позитивних емоційних реакцій, що дозволяє провести корекції і розвитку психічних процесів;
- 3) посилюється пізнавальна діяльність і прагнення досягати поставленої мети.

Під час використання медіаосвітніх ігор дитина, граючись, потрапляє в різні уявні ситуації і додатково вчиться контролювати свої емоції. У той же час не слід забувати, що не всі комп'ютерні ігри спроможні розв'язувати

освітні завдання.

О. Шелудько [39] зазначає, що під час роботи з комп'ютерною технікою активізуються мисленнєві процеси у дітей дошкільного віку, з'являється цікавість до пошуку нових знань, формуються уявлення про комп'ютер засіб для відкриття чогось нового. Тому закріплення навичок роботи з цифровими пристроями нададуть дитині змогу почуватися компетентною в умовах інтенсивного розвитку.

У той же час, деякі педагоги та психологи наголошують [40] на шкоді, якої здатні завдавати гаджети інтелекту дитини, оскільки в основі чималої кількості комп'ютерних ігор лежать переважно моторні реакції, а не свідомо психічна діяльність. У недосвідчених комп'ютерних гравців (дітей), на відміну від однолітків, які займаються малюванням, ліпкою, моделюванням натуральних предметів, значно гірше розвиваються лобні ділянки головного мозку, що відповідають за регуляцію самоконтролю, вдосконалення та тренування пам'яті, сприяють накопиченню знань, тобто відповідають за інтелектуальний розвиток. Попри все це, слід враховувати, що комп'ютер здатен нашкодити фізичному розвитку дитини.

Науковці (О. Петрунко та О. Белінська) [41,42] стверджують, що надмірне, неконтрольоване перебування дітей у медіа-просторі призводить до зниження пізнавального інтересу, ослаблення характеристик інтелектуальної діяльності, «просідання» психіки (уваги, пам'яті, уяви); запозичення дітьми певних форм асоціальної поведінки віртуальних персонажів; створення уявного життєвого світу дітей (руйнування соціальних зв'язків, відмова від виконання дитячих обов'язків, виникнення та розвиток інтернет-залежності); порушення фізичного і психічного здоров'я.

О. Арестова [43] відзначає, що інтернет-залежність у ранньому дитячому віці змінює психічний, психологічний, а у деяких випадках і фізичний стан через надмірну фіксацію на певних видах комп'ютерних ігор.

Також дослідники (О. Арестова, Л. Бабанин, А. Войскунский,

В. Бондаровська, Л. Лещенко, М. Ростоцький) [44-49] стверджують, що небезпечними першими ознаками понаднормового захоплення гаджетами у дітей є ейфорія, підвищена агресивність, втрата часових орієнтирів, відмова від виконання своїх обов'язків та функцій, невпевненість, часті зміни настрою, іноді – нездатність досягти позитивних емоцій та задоволення у інших видах діяльності. У запущених випадках до вказаних ознак додається порушення режиму сну, хронічна втома, підвищена дратівливість, фізіологічні зміни (порушення кровообігу, перепади тиску, головний біль, зниження зору, захворювання опорно-рухового апарату, шлунково-кишкового тракту).

На основі вищезазначеного можна виокремити та охарактеризувати негативні особливості впливу медіа-ресурсів на становлення особистості дитини-дошкільника: повільніше відбувається розвиток лобних долей головного мозку, які регулюють самоконтроль, удосконалюють пам'ять, сприяють накопиченню знань; систематичне використання комп'ютера та інших гаджетів може викликати адинамію, негативні зміни в процесах спілкування, формалізації знань; призводить до зниження якості адаптаційних факторів організму дитини і формує передумови для виникнення патологічних змін; можливе виникнення синдромів інтернет-залежності або ігроманії.

Підтримка батьками процесу формування інформаційно-комунікаційних навичок дитини старшого дошкільного віку може бути здійснена наступними шляхами:

- відповідального і помірному використанні батьками комп'ютерної техніки та засобів зв'язку як сучасного засобу діяльності дитини старшого дошкільного віку;
- виважений та свідомий вибір пізнавальних та ігрових програм, що сприятимуть навчанню дитини, розвиватимуть вміння свідомо застосовувати спосіб дії, спрямований на розв'язання тих чи інших завдань;
- ознайомлення дитини з можливостями використання цифрових

технологій у повсякденному житті та дозвіллі;

- створення сприятливих умов для формування цифрової компетентності;
- пояснення дитині правил поведінки з різноманітними гаджетами, висвітлення можливих небезпек і правил поводження в медіа-просторі.

У цих умовах педагогічний колектив дошкільного виховного закладу ініціює різні форми участі батьків у процесі впровадження та розвитку медіаосвіти. Адже саме батьки, як основні провідники соціалізації дітей дошкільного віку, повинні надавати дітям можливість розібратися, як використовуються медіаресурси в суспільстві, який вплив вони можуть мати на суспільні та політичні процеси, оволодіти навичками використання медіа в процесі комунікації з іншими людьми та сприяти набуванню знань, що дозволять критично оцінювати отриману інформацію.

2.2. Дослідження впливу медіаресурсів на розвиток дітей старшого дошкільного віку

У якості експериментальної бази для виконання дипломного проекту було використано Сновський заклад дошкільної освіти Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області та Заклад дошкільної освіти №75 м. Чернігова Чернігівської міської ради.

У межах дослідження було проведено анкетування старших дошкільників та їх батьків щодо використання медіаресурсів у процесі сімейного виховання, встановлення характерних особливостей впливу медіафакторів на розвиток дітей.

Розроблено рекомендації для батьків та вихователів ЗДО щодо можливостей коректного використання насамперед комп'ютерних пристроїв та гаджетів дошкільниками з метою уникнення або ж мінімізації негативного впливу цього фактора. В основу рекомендацій покладено висновки за результатами проведеного анкетування.

Серед низки питань в анкеті (див. додаток А) були представлені не лише ті, що дозволяють виявити ступінь використання медіазасобів і медіаресурсів та контролю за цими процесами, а і запитання, які дозволяють виявити загальне розуміння батьками понять медіаосвіти, її складових, шляхів та варіантів впровадження в життя.

У першу чергу нами було проаналізовано інформацію, яка стосується використання комп'ютера та інших гаджетів у повсякденні дошкільників та їх батьків (рис. 2.1).

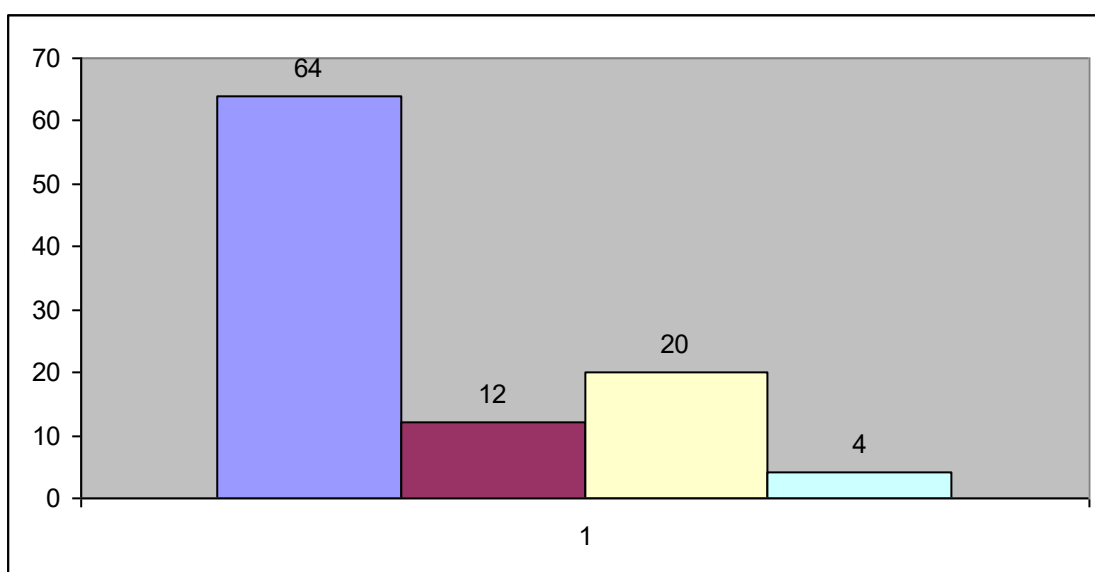

Рис. 2.1. Оцінка наявності комп'ютера у сім'ях, де є дошкільники в межах групи дослідження

Зокрема, на діаграмі (рис. 2.1) показано, що комп'ютер вдома мають 64,0% опитуваних, планують придбати найближчим часом – 12,0%, мають на роботі (вдома не потрібний) – 20,0%, 4,0% – не мають його ні вдома, ні на роботі.

Надалі ми звернули увагу на те, яким чином відбувається переважно використання комп'ютерного устаткування у межах сім'ї (рис. 2.2).

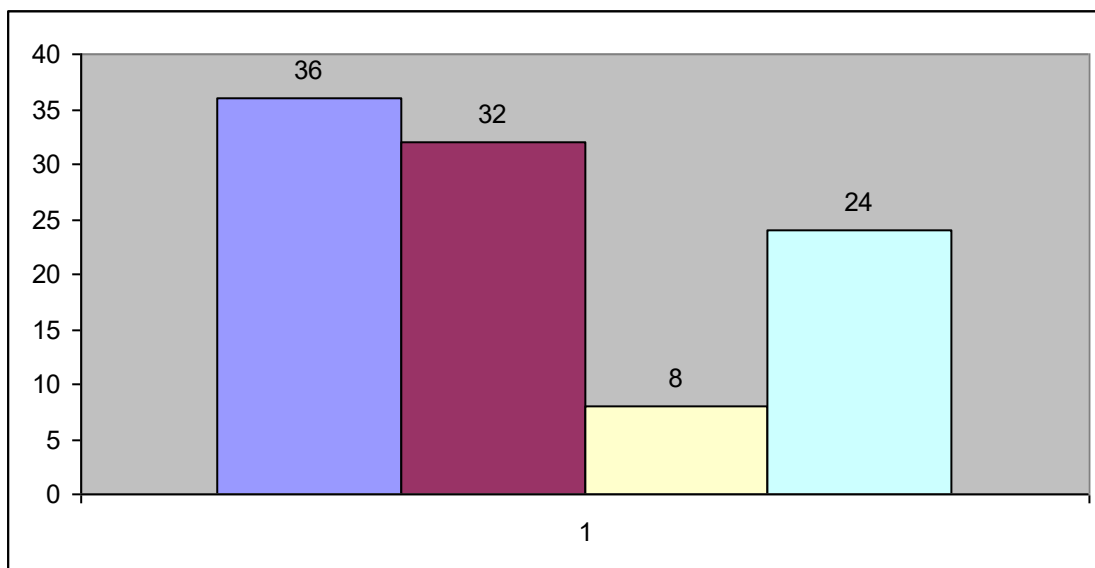

Рис. 2.2. Визначення спеціалізації використання комп'ютерного обладнання у сім'ях вихованців

Згідно діаграми на рисунку 2.2., зрозуміло, що батьки та старші братики і сестри використовують комп'ютер, надаючи перевагу наступним видам діяльності: набір та друк текстових матеріалів (36,0%), перегляду фотографій та відеоконтенту (32,0%), пошукові операції в інтернеті (8,0%), комп'ютерним іграм (24,0%).

Не менш важливою є інформація стосовно кількості часу, який діти можуть проводити щодня, використовуючи новітні гаджети та джерела медіаресурсів (рис. 2.3).

Відповідно до відсоткового співвідношення на рисунку 2.3, норма використання гаджетів вдома не дотримується у 88,0% випадків. Бо, на запитання скільки часу ваша дитина проводить за комп'ютером на добу (планшетом, смартфоном) батьки відповіли наступним чином: 15-20 хв. – 12,0%, 30 хв. – 12,0%, 1 год. – 52,0%, більше 1 години – 24,0%. Стає зрозуміло, що норми використання медіаресурсів вдома дотримується в недостатньому обсязі: діти у більшості випадків годину і більше проводять за комп'ютером. Найчастіше дитина користується комп'ютером разом з батьками – 28,0%; самостійно, але під наглядом дорослих – 64,0%, без нагляду – 8,0%.

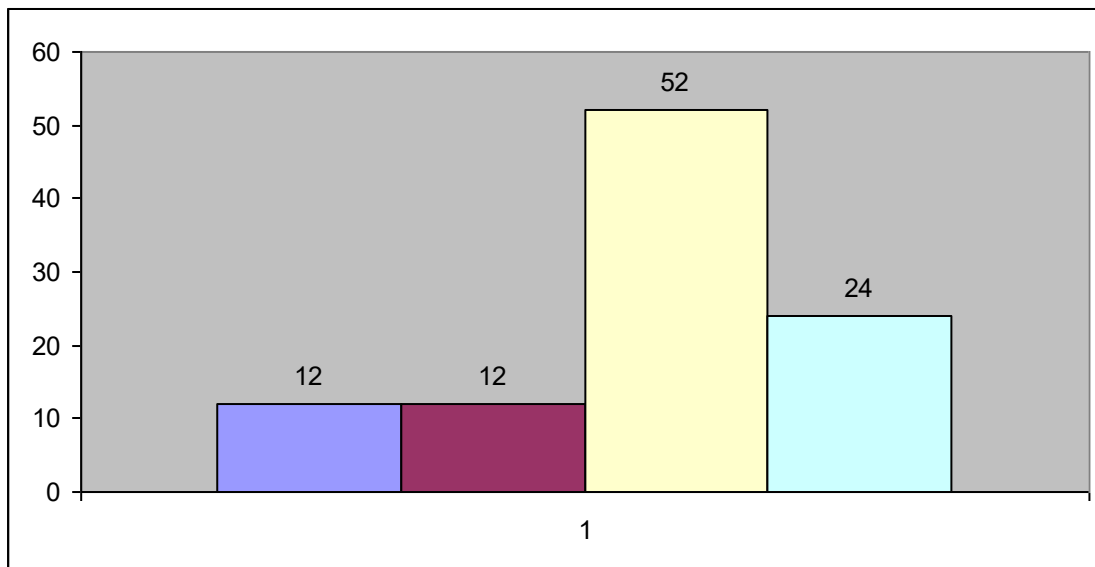

Рис. 2.3. Співвідношення кількості часу, що відводиться для використання гаджетів дітьми старшого дошкільного віку

Не менш значимим є контроль не лише загального часу під час використанням комп'ютерів та інших гаджетів, а і характеру навчальних та розважальних програм у цих пристроях (рис. 2.4).

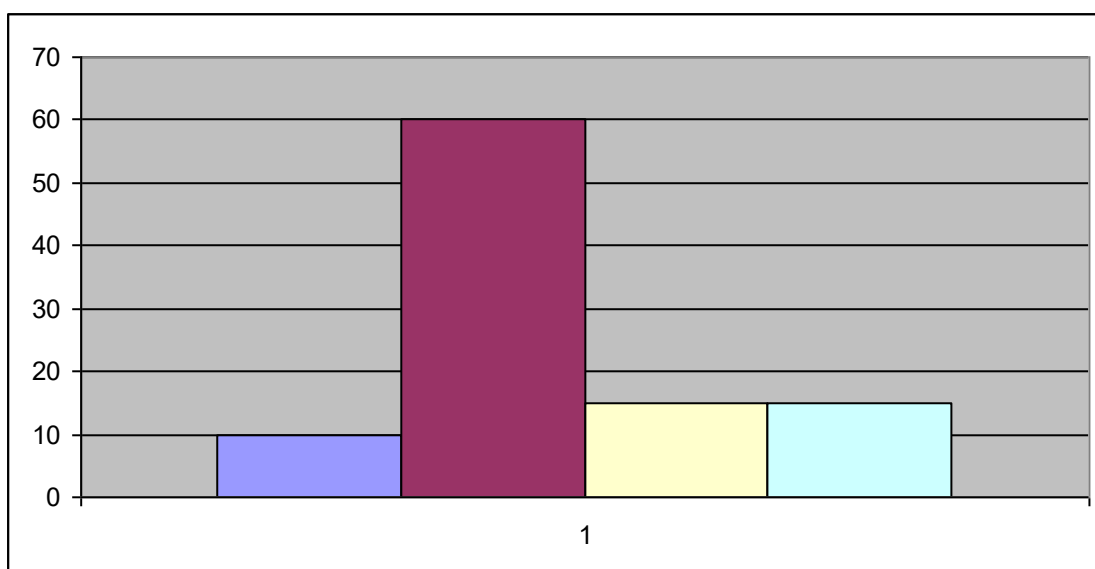

Рис. 2.4. Оцінка ретельності вибору програмного забезпечення батьками дошкільників

Згідно отриманих даних 70% опитаних батьків старших дошкільників здійснюють ретельний контроль за використанням дітьми різноманітних гаджетів у плані їх використання як ігрового програмного матеріалу. Даний факт вказує на те, що переважна більшість батьків свідомо підходять до процесу впливу ігрового медіаконтенту на розвиток дошкільників.

У той же час 15% батьків не приділяють належної уваги щодо контролю, проте у ході співбесіди було з'ясовано, – що подібна позиція пов'язана з думкою, що дитина віком близько 5 років, на думку батьків, ще не здатна використовувати і маніпулювати ігровим контентом у повній мірі, тому і використовують лише ті програми, які запропоновані старшими членами родини.

Підбір комп'ютерних програм, застосунків та ігор батьки здійснюють не усвідомлено, оскільки значна частина контенту, яку вдома застосовують, не може бути рекомендованою для дітей 5-6-річного віку. Узагальнивши сказане, можна стверджувати, що грамотне та гармонізоване використання комп'ютера в навчанні дитини старшого дошкільного віку можливе лише при тісній співпраці педагогів та батьків. Оскільки у багатьох сучасних сім'ях наявний домашній комп'ютер, то залучення його в навчальних цілях для своєї дитини є просто необхідним.

Як правило, незначна кількість батьків підбирають розвиваючі ігри для дітей за рекомендацією вихователя, однак більшість батьків хотіли б щоб їм допомогли з підбором. Зрозуміло, що процес залучення інформаційних технологій та комп'ютерних систем у дошкільній освіті впливає як на суб'єктів навчання (дошкільників), так і на вихователів та батьків.

У сучасних умовах, діти дошкільного віку здатні користуватися комп'ютером, незалежно від того, чи відбувається опанування комп'ютерної грамотності у дошкільних навчальних закладах. У той же час є певні слабкі місця у плані використання комп'ютера вдома дітьми, оскільки не виключено, що це може відбуватися без дотримання санітарно-гігієнічних вимог та належного контролю за діями дітей з боку їх батьків.

Сучасні цифрові засоби, що мають рекомендації фахівців, іноді використовуються необачно. За відсутності програмного забезпечення та необхідних інструкцій з врахуванням психофізіологічних особливостей дошкільників комп'ютер не стане необхідним засобом навчання. Системність та регламентована концепція використання комп'ютерних систем є одним з головних принципів використання їх в ході дошкільної освіти. У разі недотримання цих принципів навіть правильно підібрані комп'ютерні програми не матимуть позитивного впливу.

Не менш важливою є спільна діяльність батьків та дітей, пов'язана з залученням медіаресурсів:

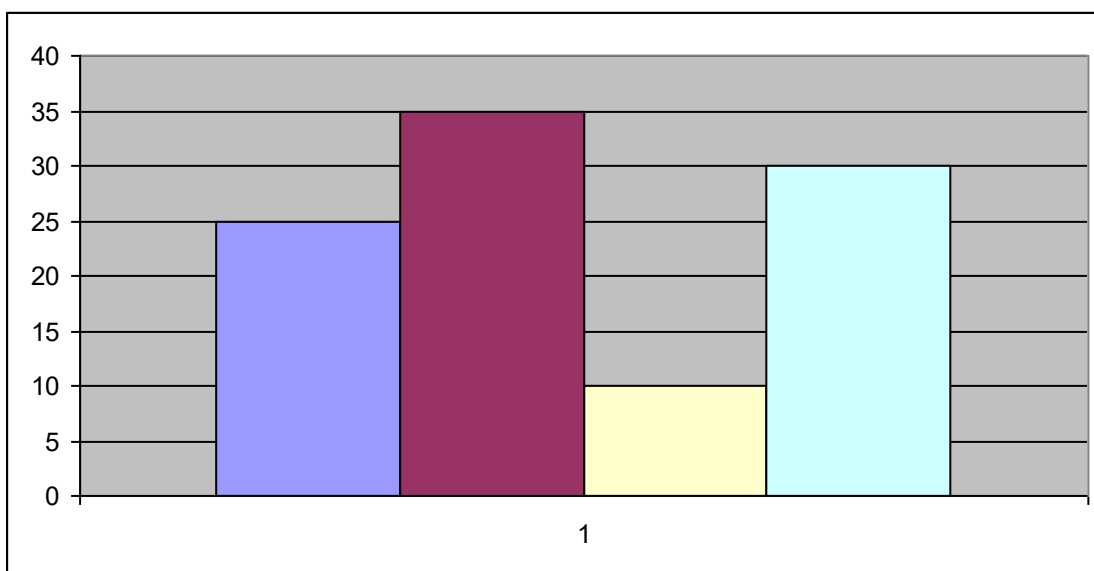

Рис. 2.5. Характеристика спільної діяльності батьків та їх дітей із залученням медіаресурсів

Аналізуючи отримані дані (рис. 2,5), можна зробити висновок, що лише 60% батьків більш-менш регулярно проводять з дітьми спільні заходи, пов'язані з використанням медіаресурсів. Насамперед, це може бути викликано тим фактом, що не усі батьки мають у власному користуванні планшети, персональні компютери або смарт-гаджети. І відповідно, діти не можуть бути залучені до регулярного поводження з цим видом ресурсів, у чималій кількості сімей використання обмежується смартфонами. Також

варто відмітити, що регулярний медіавплив вдома обмежується переглядом по телебаченню мультфільмів.

Згідно з рисунком 2.6 85% дітей почали зі слів батьків цікавитися потоками медіа у віці 3-4 роки, 10% – у віці 1-2 роки, 5% – 5 років, що в принципі, пояснюється виникненням саме у цьому віці стійкого інтересу до нових видів діяльності – перегляд розважального, розвиваючого контенту. Також важливим є те, що при залученні малюків молодшого віку до перегляду мультфільмів, рекламних роликів можливе виникнення як психологічних так і психічних порушень, що здатне призвести до низки небажаних і негативних явищ у майбутньому.

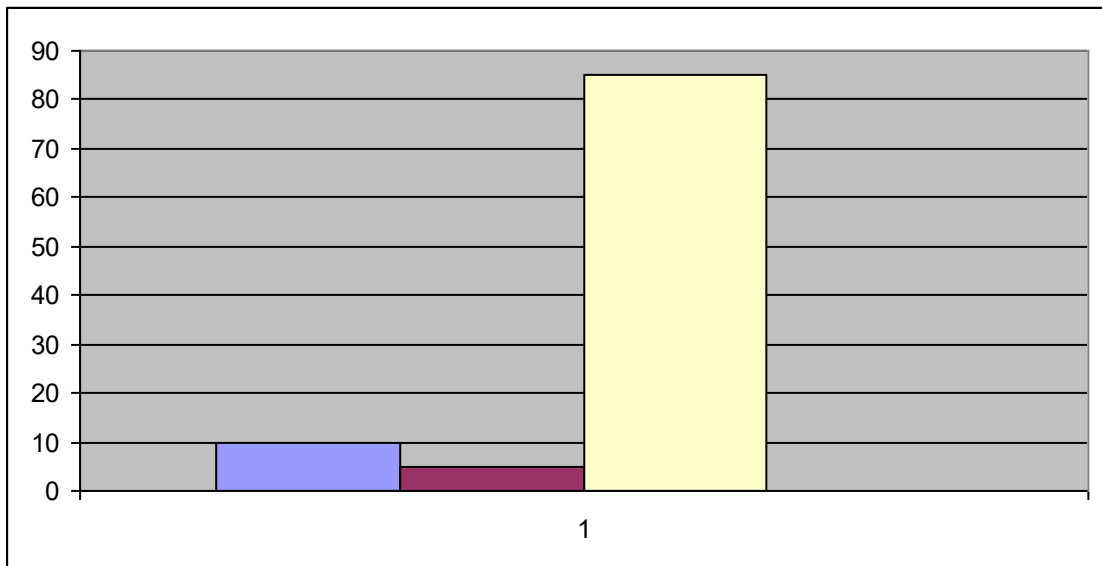

Рис. 2.6. Вікові особливості, що визначають зацікавленість дошкільників цифровими гаджетами

Не варто забувати і про необхідність батьківського фактора контролю над цими процесами з метою недопущення небажаних наслідків.

Важливим чинником є спеціалізація медіаресурсів, які застосовують у виховних та освітніх процесах.

Аналіз представленої діаграми на рис. 2.7 показує, що переважна більшість батьків (70%) дозволяють дитині старшого дошкільного віку використання провідників медіаресурсів для перегляду розважального

контенту. У той же час частина дітей (15%) за рахунок розвиваючих програм формує нові навички. Також 60% батьків, принаймі, підходять комплексно, а саме дозволяють дітям і переглядати розважальний контент, і використовувати гаджети з освітньою та виховною метою.

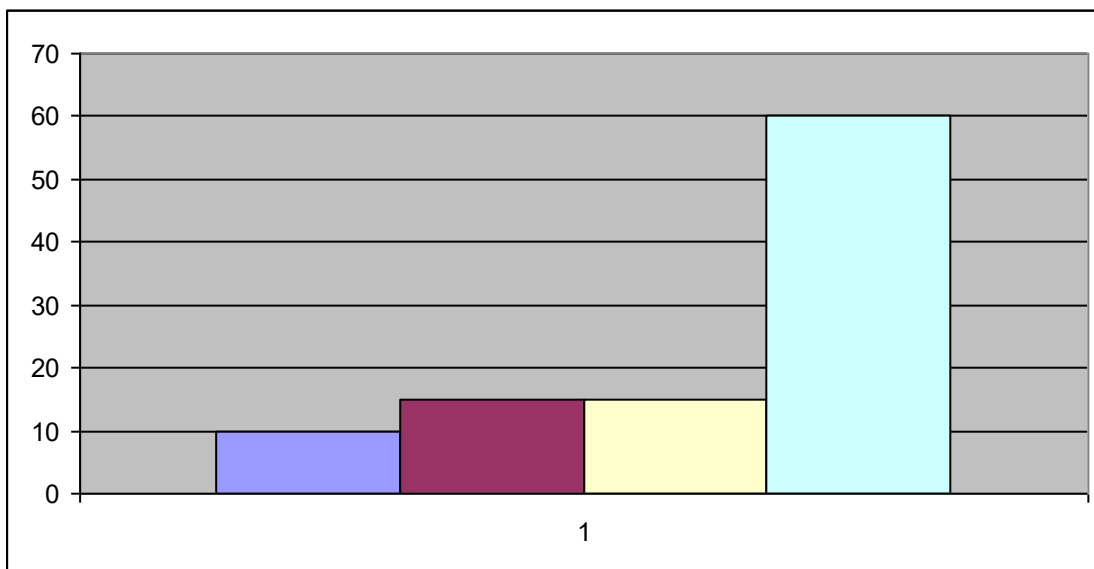

Рис. 2.7. Співвідношення видів медіаресурсів у ході сімейного виховання

Фінальна частина анкетування акцентувала увагу на встановленні потреб батьки старших дошкільників консультацій, рекомендацій та роз'яснень стосовно актуального і зваженого використання медіаресурсів для розвитку дітей:

Як показала практика (див. рис. 28), 90% батьків мають необхідність у консультаційних, роз'яснювальних діях для корекції використання та майбутнього впливу медіафакторів та медіаресурсів на процес формування та розвитку дітей.

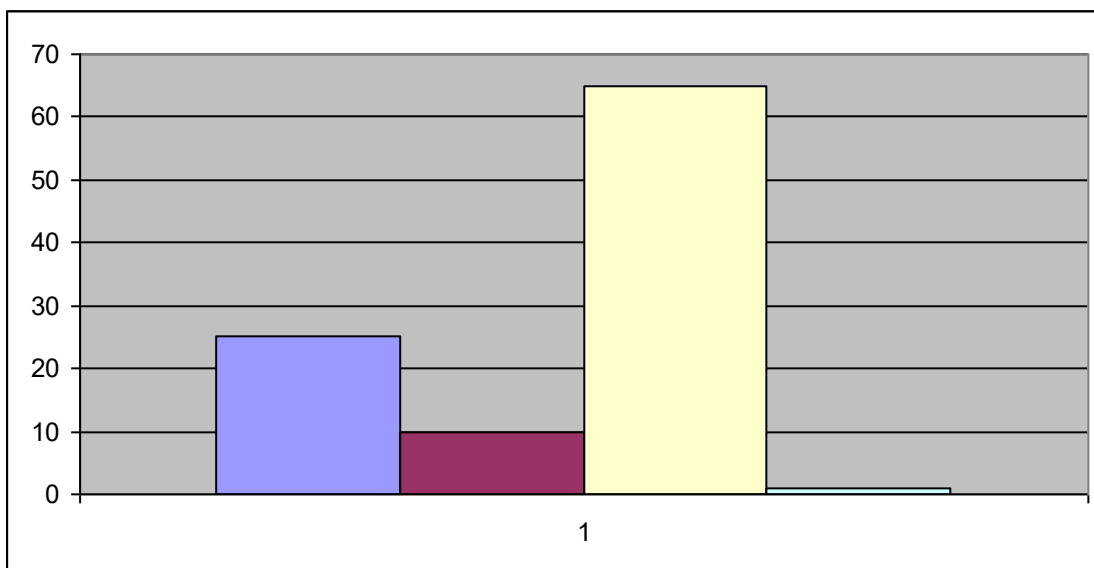

Рис. 2.8. Встановлення потреб у батьків старших дошкільників щодо особливостей використання медіаресурсів у ході сімейного виховання

Проаналізувавши отриману інформацію після опитування було сформовано та сформульовано ряд важливих вимог та рекомендацій для батьків старших дошкільників з метою ефективної взаємодії учасників виховного процесу та мінімізації можливого негативного впливу медіаресурсів, насамперед на психологічний, психічний розвиток дітей, а також використання медіаресурсів як одного з важливих факторів соціалізації старших дошкільників.

На етапі формувального експерименту реалізації технології медіаосвітнього процесу відповідно до попереднього етапу відбувалася інтеграція дій усіх суб'єктів освітнього процесу закладів дошкільної освіти (дітей старшого дошкільного віку, батьків, педагогів), забезпечувалася невіддільність процесів формування мотивації до медіаосвіти; знань про медіаресурси, їхні функції, комп'ютер та інші гаджети, як новітні засоби медійної освіти, безпеки сучасних технічних пристроїв; умінь критично осмислювати отриману інформацію та інтерпретації її.

На цьому етапі для дітей старшого дошкільного віку у першу чергу пропонувались різноманітні медіаосвітні заходи. Наприклад, у ході освітнього заняття про джерела медіаінформації дошкільники могли

дізнатися, що таке медіа, які зустрічаються типи медіаресурсів; старалися зрозуміти, що є багато джерел інформації; використовували можливість здійснювати вибір джерел інформації відповідно до потреби; намагалися знаходити інформаційні ресурси відповідно до віку.

Кожен день для дитини – це постійне отримання різноманітної нової інформації. Вихователі та батьки розповідали, звідки можна отримувати нові знання, відомості, що можна багато чого дізнаватися, не тільки запитуючи дорослих, а й використовуючи дитячі журнали, переглядаючи телевізійні навчальні програми. Заняття дало змогу довідатися, яким чином можна розрізняти способи пошуку інформації.

Діти щоденно здобувають багато знань про навколишній світ. Проте не всі джерела, з яких надходить потрібна інформація, є правдивими. Тому під час занять діти дізнавалися, що не все, що подають медіа, може бути правдою, тому те, що можна здобути з медіаресурсів варто ретельно перевіряти і критично осмислювати. Часто трапляється так, що те, що видається нам неправдоподібним, таки дійсно є хибними даними.

Реалізація цього етапу також передбачала і акцентування на впливі рекламних повідомлень. Мета полягала в тому, щоб розповісти дошкільникам про суть реклами, що її призначення – стимулювати до певних дій та вчинків, наприклад, до купівлі продуктів або інших товарів; сформувати вміння вибирати товар не з огляду на рівень його розрекламованості, а відповідно до якісних характеристик потрібного асортименту. Одним із завдань було довести старшим дошкільникам, що не уся реклама потребує уваги та не всі речі, які рекламують, потрібно купувати й споживати.

Окрім того, 5–6-річні діти пройшли ознайомлення з таким поняттям, як право власності, авторське право. Зрозуміло, що дітям досить важко усвідомити, що є право власності не тільки на одяг, іграшки, а й більш абстрактні, іноді фактично нематеріальні речі – на малюнок, книжку, статтю в газеті, медіапродукцію, інтернет-ресурси. І тому у разі незаконного

привласнення таких медіаматеріалів настає відповідальність. У наш час ця тема надзвичайно актуальна саме для України, де тотально відбувається порушення авторського права, копіюються й створюються піратські версії популярних матеріалів, запозичуються без посилань наукові ідеї.

Дошкільникам вже знайоме слово «власність», і вони здатні усвідомити, що її треба берегти. Однак не завжди розуміють, що означає бути автором. Тому дошкільники довідалися, як важливо пам'ятати про того, хто написав книгу, статтю до газети, створив мультфільм або виконав іншу роботу, тобто важливо не забувати про автора праці, твору. Діти також повинні усвідомлювати, що декілька осіб можуть стати розробниками (співавторами) чогось цінного.

Також дошкільники під час занять засвоїли, що кожен твір кимось написаний і має певного автора, і навіть малюнок, створений під час заняття в садочку, є чийось авторським правом. І тому не слід присвоювати собі чужих заслуг, однак можна стати авторами спільного шедевру, якщо працювати над якимось проектом разом.

Необхідно акцентувати увагу, що проблеми медіаосвіти є складними не лише для дітей, а й батьків. Батькам необхідно здійснювати ретельний аналіз сучасної медіапродукції, що має пізнавальне значення. Як приклад подібного роду контенту, що є корисним для дітей старшого дошкільного віку, є програми пізнавального характеру. Зокрема варто звернути увагу на проект: «Уроки тітоньки Сови» (додаток В) [58]. Насправді, перелік мультфільмів, цікавих та повчальних для дітей, є значним (додаток В) [59-62]. Важливо, щоб дорослі обговорювали з дітьми побачене на екрані, допомагали розтлумачити повчальні моменти, і, звичайно, потрібно пам'ятати про часові обмеження для дошкільнят щодо користування сучасною технікою.

Оскільки сучасні технічно-цифрові пристрої викликають у дітей значний інтерес, доцільно використовувати освітній потенціал, зокрема, гаджетів. Для досягнення цієї мети, батьки можуть завантажити на власні пристрої інтерактивні навчальні додатки чи ігри, що будуть нести не лише

дидактичну, а і виховну функцію.

Під час роботи з подібними додатками, дошкільники зможуть дізнатися, що слід бути слухняними, чемними, ввічливими з оточуючими, сумлінно виконувати обов'язки, бережно ставитися до навколишнього середовища та громадського майна. Особливої уваги заслуговують сюжети щодо гуманного та чуйного ставлення до людей із обмеженими можливостями та фізичними вадами. У процесі перегляду таких матеріалів відбувається не лише формування дитини як глядача, а і як особистості.

У проведенні формувального експерименту приймали участь дві групи дітей 5-6-річного віку: експериментальна група – 22 дитини, контрольна група складалася з 20 дітей. Після завершення цього етапу були отримані наступні результати: в експериментальній групі 18,2% дітей перебували на високому рівні сформованості медіаграмотності; 54,5% – на середньому рівні; 27,3% – на низькому. У контрольній групі розподіл дітей, який був зафіксований під час констатувального експерименту, значних змін не мав.

Динаміка рівнів сформованості медіаграмотності відображена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

**Динаміка сформованості рівнів медіаграмотності у дітей
старшого дошкільного віку**

Рівні	Контрольна група		Експериментальна група	
	До експерименту	Після експерименту	До експерименту	Після експерименту
Високий	0%	0%	4,5%	18,2%
Середній	35%	40%	31,8%	54,5%
Низький	65%	60%	63,7%	27,3%

Виходячи з результатів формувального експерименту можна побачити, у контрольній групі зросли відсотки дітей з високим та середнім рівнями сформованості медіаграмотності. Зокрема, майже вдвічі збільшилася (на

22,7%) кількість дітей середнього рівня сформованості медіаграмотності (з 31,8% до 54,5%). У той же час значно зменшилася (на 36,4%) кількість дошкільників низького рівня.

Загалом за результатами виконаного дослідження ми дійшли висновку, що діти дуже охоче вивчають та аналізують медіапродукцію разом з батьками і вихователями, проявляють значний інтерес до книжок, навчальних інтернет-матеріалів, мають чимало бажання до співпраці.

2.3. Методичні рекомендації щодо використання медіаресурсів у процесі виховання дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти

Проаналізувавши можливий вплив медіаресурсів на формування особистості та розвиток дітей старшого дошкільного віку було запропоновано ряд наступних рекомендацій, які можуть стати у нагоді і допоможуть батькам краще побудувати заняття з дітьми в ході покращення рівня сімейної медіаграмотності, розуміння медіаресурсів і дозволять використовувати повною мірою розвивальний, виховний і освітній потенціал медіакультурного середовища сучасного світу.

З метою інформування та ознайомлення батьків та вихователів з проблемними моментами та наслідками впливу медіаресурсів на дітей, зокрема 5-6-річного віку можна використовувати посилання, що представлені у додатку Б [52-58].

1. У процесі залучення дитини до використання медіаресурсів - не нашкодьте її здоров'ю та розвитку. Порада батькам щодо перегляду того чи іншого мультфільму, фільму або залучення дитини до комп'ютерної гри дуже важлива для дитини. Тому, залучаючи її до екрану, пам'ятайте про кількість часу, яку можна проводити з медіа без шкоди для здоров'я дошкільника.

2. Говоріть із дитиною про медіаресурси та їхній вплив. Бесіда з

дитиною про медіа – складне завдання для більшості батьків. Так як більшість дітей є знавцями і поціновувачами цієї сфери, то зазвичай уважно прислухаються та беруть до уваги, як правило, тих людей, які є більш обізнаними, – знайомих із новими програмами, платформами, фільмами, новими комп'ютерними іграми тощо. Тому перед початком бесіди з дитиною батькам слід до неї відповідно підготуватися – наприклад, заздалегідь поцікавитися інформацією за напрямками, які плануєте обговорити.

3. У ході спілкування з дитиною дотримуйтесь атмосфери доброзичливості, партнерського діалогу. Не слід зводити спілкування до бесіди на моральну тематику, інакше дитина швидко втратить інтерес до того, що ви хочете їй сказати. Якщо дитина висловлює свою думку, то слід ретельно і терпляче вислухати її, не перебиваючи, щоб вона відчула, що її думка важлива і значуща для вас. Пам'ятайте, що довіра у спілкуванні з дитиною, спільні творчі заняття і доброзичлива атмосфера під час медіаосвітніх сімейних занять зможуть сприяти не лише вивченню основ медіаграмотності, а й поліпшенню мікроклімату в родині, допоможуть подолати відчуженість, що часто виникає між дорослими і дітьми.

4. Наводьте вагомі аргументи і станьте прикладом для наслідування. Якщо ви хочете донести дитині свою позицію щодо медіа (наприклад, розповісти, що надмірне захоплення медіаресурсами може завдати шкоди її здоров'ю і розвитку), слід намагатися робити це спокійно, використовуючи при цьому вагомі приклади-докази. Якщо ви вважаєте, що медіаконтент, який передивляється ваша дитина, не має значної художньої, виховної або розвивальної цінності, постарайтеся згадати, що дивитися самі та станьте дитині прикладом для наслідування. Пам'ятайте, що переконання завжди краще від заборон, а пояснення причин є більш дієвим, ніж позиція «я дорослий, і тому краще знаю!».

5. Дозвольте дитині навчити вас або інших членів сім'ї чогось нового у сфері медіа. Слід мати на увазі, що сучасні діти можуть бути більш обізнаними у медіасвіті. Якщо вам у сфері медіаресурсів що-небудь здається

незрозумілим, не соромтеся, запитайте про це в дитини. Ваш авторитет при цьому аніскільки не постраждає, а дитина буде рада можливості навчити вас чогось нового (скажімо, розповісти, як працює нова комп'ютерна програма або яким чином відбувається обмін аудіо чи відео-файлів на мобільні пристрої тощо). Ну а якщо і дитина не знає відповіді на ваше запитання, запропонуйте їй разом спробувати пошукати відповідь – у довідниках, літературі, пошуковій системі інтернету тощо.

Щоб це заняття стало цікавим для вас обох, можна пошук інформації перетворити у веселе змагання, а переможця (першого, хто знайде відповідь) нагородити призом. Надалі можна попросити дитину допомогти старшим членам родини (бабусі/дідусеві) в освоєнні медіа. Зазвичай старше покоління досить активно користується мобільними телефонами, але при цьому знання обмежуються тільки вмінням набирати номер або відповідати на виклик.

Доручіть дитині надати їм необхідну допомогу, пояснивши, що при спілкуванні їм потрібно запастися терпінням і витримкою, бо літнім людям важко буває зрозуміти те, що пояснюється дуже швидко. Не забудьте при цьому поговорити попередньо з родичами, а потім, коли ваша дитина буде готова взятися до навчання, порекомендуйте її бабусі або дідусеві як «найкращого знавця сучасних гаджетів». І у такому випадку Ви побачите, як дитина пишатиметься похвалою, адже діти дуже люблять демонструвати свої досягнення спортивні, творчі, навчальні тощо. І досягнення у сфері медіаресурсів тут не виняток.

6. Зробити процес освоєння сімейної медіаграмотності захопливим заняттям. Для цього у виховному арсеналі можна використовувати веселі та навчальні ігри, вікторини та конкурси, змагання, розігрування невеликих костюмованих сценок, створення виробів або знімання власного фільму – ці заняття викличуть цікавість у всіх членів сім'ї і допоможуть краще зрозуміти і одне одного, і світ медіа загалом.

7. Не слід боятися фантазувати і продукувати нові ідеї. Якщо під час занять ви придумаете інші правила гри або нові цікаві запитання для

сімейної вікторини, не соромтеся запропонувати їх членам родини. Ваш творчий потенціал буде гідно оцінений, адже рідні люблять і розуміють вас краще, ніж хто-небудь інший. Не соромтеся здатися смішним, коли, наприклад, будете грати ту чи іншу роль з аматорського фільму: творче самовираження завжди дістає схвалення, навіть якщо його проявляє солідний і вимогливий тато або мама-директорка.

Залучайте дітей до активної участі: Вибирайте інтерактивні програми та ігри, які сприяють розвитку уяви, логічного мислення та творчих здібностей. Дозволяйте дітям активно взаємодіяти з контентом, а не просто пасивно його сприймати.

Проводьте обговорення: Після перегляду медіа-контенту обговорюйте з дітьми те, що вони побачили чи почули. Це допоможе розвинути вміння аналізувати і критично оцінювати інформацію, а також покращить мовлення та комунікаційні навички.

Створюйте тематичні заняття: Використовуйте медіаресурси для організації навчальних та тематичних занять, таких як вивчення природи, подорожі по різних країнах, розвиток емоційного інтелекту або екологічної свідомості.

Залишайте простір для творчості: Після перегляду чи взаємодії з медіаресурсами заохочуйте дітей до творчих завдань, таких як малювання, виготовлення виробів, складання казок чи розповідей. Це допоможе дітям засвоїти нову інформацію та виразити себе.

Враховуйте індивідуальні потреби дітей: Кожна дитина має свої унікальні інтереси та потреби. Використовуйте медіаресурси, що відповідають індивідуальним схильностям дітей, щоб стимулювати їх інтелектуальний та емоційний розвиток.

Будьте прикладом: Вихователь сам повинен бути відповідальним користувачем медіаресурсів, показуючи дітям, як правильно взаємодіяти з цифровим контентом. Пам'ятайте, що діти часто наслідують поведінку дорослих.

Приділяйте увагу безпеці в Інтернеті: Поясніть дітям основи безпеки в Інтернеті, обмежте доступ до небажаного контенту та забезпечте нагляд за використанням медіаресурсів. Використовуйте дитячі браузері чи програми з фільтрацією контенту.

Залучайте батьків: Рекомендуйте батькам використовувати медіаресурси вдома з урахуванням тих самих принципів, що і в дошкільному закладі. Спільна діяльність дітей з батьками, заснована на медіа-контенті, сприяє зміцненню зв'язку між батьками та дітьми, а також розвитку дитини в цілому.

Батькам варто знати і розуміти, що інтернет та діяльність он-лайн створює для дітей чимало можливостей для саморозвитку, соціалізації, спілкування. Тому, не слід зловживати таким видом мотивації для старших дошкільників, а необхідно вибудовувати більш ефективну взаємодію з дітьми і краще їх підтримати.

Для того, щоб зробити поведінку дітей при використанні вебсайтів більш безпечною та відповідальною, батькам варто встановлювати часові обмеження та регулювати діяльність, уникаючи надмірного захоплення віртуальними речами.

Одним із факторів ризику може бути мережа інтернет як середовище для реалізації дошкільниками можливостей з пошуку інформації, що їх цікавить. Привчити їх до позитивних та відповідальних форм онлайн-поведінки – одне з основних завдань.

Також (у додатку Г) подані ключові поради, які слід брати до уваги батькам під час навчання і виховання дошкільників у мережі інтернет.

Узагальнивши вище викладене слід відмітити, що на батьків покладається досить серйозна відповідальність щодо надання доступу дитині до тих чи інших медіаресурсів. Складність полягає в тому, що необхідно чітко розуміти та усвідомлювати ступінь небезпеки, який може нести інформація з різних інформаційних джерел, сайтів, варто тверезо оцінювати ступінь можливої шкоди, ризиків та мінімізувати небажані впливи і наслідки.

Дотримуючись цих порад, можна ефективно використовувати медіаресурси в процесі виховання дітей дошкільного віку, сприяючи їхньому гармонійному розвитку та формуванню критичного мислення.

Висновки до другого розділу

Сучасні засоби масової інформації в наш час мають значний вплив на розвиток дитини з перших днів її життя. Вона досліджує навколишнє середовище за участю всіх органів чуття. Проте внаслідок обмеження рухової активності і через безперервний потік інформації, що надходить з різних джерел мас-медіа, часто у маленьких дітей формується поверхневий образ навколишнього світу. Адже дітям дошкільного віку важко інтегруватися через значні потоки інформації, а тим паче – фільтрувати та критично оцінювати її. Тож педагоги та батьки виступають однією з ключових ланок підготовки дітей до освоєння світу за допомогою медіаресурсів.

Отже, медіаресурси стають різнобічним засобом пізнання дітьми навколишнього середовища, а медіаосвіта – фундаментом формування модернового варіанту культури особистості. Заняття із залученням сучасних медіатехнологій значним чином відрізняються від традиційних форм навчального процесу незвичною атмосферою творчості та самодіяльності, можливістю наочно продемонструвати результати виконуваних досліджень та здійснити реалізацію творчих потреб.

Медіаресурси мають значний потенціал для підтримки розвитку дітей дошкільного віку, але їх використання повинно бути ретельно продуманим та регламентованим, щоб сприяти ефективному розвитку, а не негативно впливати на психічне здоров'я дитини.

Для досягнення цього важливо враховувати такі методичні

рекомендації:

1. Обмеження часу екранного впливу: Час, витрачений на медіаресурси, має бути чітко обмежений, щоб уникнути надмірного впливу на фізичний та психічний розвиток дитини старшого дошкільного віку.

2. Вибір контенту: Важливо, щоб медіаресурси відповідали віковим особливостям дітей і були спрямовані на розвиток уяви, творчості, мовлення та соціальних навичок. Використовувати тільки ті програми, які сприяють позитивному розвитку та мають освітній або розвивальний характер.

3. Інтерактивність і активність: Перевага повинна надаватися інтерактивним медіаресурсам, які заохочують дітей до активної участі, а не пасивного споживання інформації. Це можуть бути освітні ігри, відеоуроки, мультфільми з елементами інтерактивності.

4. Спільна діяльність: Важливо залучати старших дошкільників до обговорення медіаконтенту, сприяти спільному перегляду та обміну враженнями. Це допомагає дітям формувати критичне мислення та розвиває комунікативні навички.

5. Роль вихователя ЗДО: Вихователь повинен бути активним учасником медіаосвіти, допомагаючи дітям аналізувати інформацію, що вони отримують через медіаресурси, та спрямовувати їхні інтереси у позитивне русло.

6. Індивідуальний підхід: Враховувати індивідуальні особливості кожної дитини, її інтереси та потреби при використанні медіаресурсів, щоб забезпечити найбільш ефективний результат у розвитку.

Також батьки повинні надавати дітям підтримку у тому, щоб була можливість користуватися перевагами технологій безпечно. Їм варто дотримуватися збалансованого підходу і зважати на те різноманіття можливостей, які пропонує інтернет.

Адже саме батьки, як основні провідники соціалізації дітей дошкільного віку, повинні надавати дітям можливість розібратися, як використовуються медіаресурси в суспільстві, який вплив вони можуть мати

на суспільні та політичні процеси, оволодіти навичками використання медіа в процесі комунікації з іншими людьми та сприяти набуванню знань, що дозволять критично оцінювати отриману інформацію.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізовано науково-педагогічну літератури щодо вивчення проблеми дослідження в сучасному інформаційному просторі та висвітлено її можливий вплив на розвиток старших дошкільників.

Сучасна дитина постійно перебуває під впливом аудіовізуалізованої інформації, і головне завдання фахівця закладу дошкільної освіти – формування медіапростір, який би сприяв для її гармонійного розвитку. Медіаресурси в умовах сьогодення стають одним із важливих формуючих способів і засобів передачі необхідних актуальних знань, що створює якісно нове підґрунтя для навчання й виховання дитини. Вказаний ресурсний потенціал здатен суттєво підвищити інтерес дітей до навчання, шукати необхідні актуальні інформаційні джерела. При цьому з'являється можливість до виховання таких якостей, як самостійність і відповідальність, розвивати дисципліну і самоконтроль у ході здійснення інтелектуальної діяльності.

Важливою складовою модернізації освіти є концепція медіаосвіти в Україні. Концепція ставить за мету здійснювати всебічну теоретичну та практичну підготовку і інтеграцію медіаосвітніх засад у процеси навчання та виховання починаючи від рівня дошкільної освіти і до вищих навчальних закладів. Здійснення дошкільної, шкільної та позашкільної медіаосвіти повинне стати ключовим чинником у формуванні цілісної системи медіаосвітнього процесу. Вдосконалення та актуалізація медіаосвіти у вищій школі, насамперед при підготовці вихователів для дошкільних навчальних закладів та початкової школи, також повинно відбуватися з врахування нових завдань та сучасних тенденцій.

2. Досліджено вплив сучасних медіатехнологій на розвиток дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

Використання медіаресурсів підвищує ефективність засвоєння дітьми навчального матеріалу. Застосування методів такого навчання сприяє

розвитку розумових, творчих здібностей малюків, підвищує їхню зацікавленість та активність в оволодінні знаннями. Розв'язок важливих дидактичних завдань неможливо уявити без впровадження нових технологій, що підтримуються медіаресурсами. Особливо привабливим є можливість диференціації, поглиблення індивідуалізації, розширення інформаційних можливостей, використання творчих завдань, контролю за процесом навчання.

Чимало науковців виділяють позитивні особливості впливу медіаресурсів на дітей дошкільного віку: підвищується рівень засвоєння навчального матеріалу, виникає можливість вчасно виявляти прогалини у знаннях та створювати умови для їх усунення; відбувається розвиток позитивних емоційних реакцій, що сприяють корекції і розвитку психічних процесів; покращується пізнавальна діяльність і формується прагнення вихованців вирішувати необхідні задачі.

3. Розкрито особливості організації виховної та освітньої роботи з дітьми дошкільного віку під впливом сучасних медіафакторів.

У час сьогодення діти старшого дошкільного віку з раннього дитинства виявляється в оточенні інформаційних технологій, значну частину серед яких належить засоби масової інформації та комунікації. Причому на першому місці стоять електронно-цифрові засоби, які значною мірою продовжують витіснити писемні та друковані. Вони відіграють передусім провідну інформаційну роль у ході розвитку дітей, завдяки чому вони знаходять різноманітні іноді суперечливі, часто несистематизовані відомості про типи поведінки людей і способи життя в різному соціальному оточенні, звісно що при задіянні неконтрольованих медіаресурсів дитина здобуває медіаінформацію, яка істотно відрізняється від навчально-виховної у закладах дошкільної освіти.

У той же час інтеграція медіа і комунікативного розвитку дітей може мати негативні наслідки, якщо правильно не організувати середовище в якому вони зростатимуть. Зокрема, систематичне і неконтрольоване

використання комп'ютера та інших гаджетів може обумовлювати виникнення адинамії, порушень у комунікативній сфері, формального відношення до набуття нових знань; призводить до погіршення адаптаційних можливостей дитячого організму і може формувати передумови для виникнення патологічних процесів; можливе виникнення синдромів інтернет-залежності або ігроманії. Тобто неконтрольований медіаінформаційний потік може досить глибоко проникнути в суть дитини і поступово, крок за кроком деформувати її свідомість.

4. Визначено характерні особливості взаємодії дітей дошкільного віку із засобами сучасного медіавпливу та сформовано рекомендації для фахівців закладів дошкільної освіти та батьків щодо зменшення негативних проявів впливу.

У якості експериментальної бази для виконання дипломного проєкту було використано Сновський заклад дошкільної освіти Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області та Заклад дошкільної освіти №75 м. Чернігова Чернігівської міської ради.

Було проведено анкетування старших дошкільників та їхніх батьків щодо використання медіаресурсів у процесі сімейного виховання, встановлення характерних особливостей впливу медіафакторів на розвиток дітей. Розроблено рекомендації для батьків та вихователів закладу дошкільної освіти щодо можливостей коректного використання насамперед комп'ютерних пристроїв та гаджетів дошкільниками з метою уникнення або ж мінімізації негативного впливу цього фактора. В основу рекомендацій покладено висновки за результатами проведеного анкетування.

Виходячи з результатів формувального експерименту встановлено, що в експериментальній групі відбулося збільшення відсотка дітей з високим та середнім рівнями сформованості медіаграмотності. Зокрема, майже вдвічі збільшилася (на 22,7%) кількість дітей середнього рівня сформованості медіаграмотності (з 31,8% до 54,5%). У той же час значно зменшилася (на 36,4%) кількість дошкільників низького рівня.

Загалом за результатами виконаного дослідження дійшли висновку, що діти дуже охоче вивчають та аналізують медіапродукцію разом з батьками і вихователями ЗДО, проявляють значний інтерес до книжок, навчальних інтернет-матеріалів, мають чимало бажання до співпраці. Таким чином, медіаресурси можуть бути корисними інструментами в процесі виховання дітей дошкільного віку, однак їх використання потребує ретельного підходу та постійного контролю за якістю та кількістю контенту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коваленко О. Г. Що таке інформаційна культура педагогів дошкільної освіти. *Дитячий садок*. 2011. № 3. С. 15–17.
2. Іщенко А. Ю. Сучасна медіа-освіта: впровадження в Україні та міжнародний досвід. *Стратегічні пріоритети*. 2013. № 4. С. 80–84.
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонової, М. М. Слюсаревського. Київ. 2016. 16 с.
4. Корінна Г. О. Значення та роль спілкування у формуванні особистості дитини в дошкільному дитинстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. Херсон. 2018. Вип. 1(1). С. 94–99.
5. Вознесенська О. Л. Сім'я в інформаційному суспільстві: зміна норми // Психологічні перспективи. Луцьк. 2010. Спецвипуск. С. 16–26.
6. Вознесенская Е. Л. Учитесь никогда не рано. Учебник для неравнодушных родителей. К. : Золоті ворота. 2012. 268 с.
7. Гриневич Л. Медіаграмотність – це необхідне вміння для сучасної особистості. URL: [http:// osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/mediagramotnist_tse_neobkhidne_vminnya_dlya_suchasnoi_osobistosti_liliya_grinevich/](http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/mediagramotnist_tse_neobkhidne_vminnya_dlya_suchasnoi_osobistosti_liliya_grinevich/) (дата звернення: 22.10.2024 р.).
8. Діти в Інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі : посібник для батьків / [І. В. Литовченко, С. Д. Максименко, С. І. Болтівець, М-Л. А Чепи, Н. М. Бугайова]. К. : ТОВ «Видавничий будинок «Аванпост-Прим». 2010. 48 с.
9. Інформаційні технології та моделювання бізнес-процесів: навч. посіб. / О. М. Томашевський, Г. Г. Цегелик, М. Б. Вітер, В. І. Дубук. К. : ЦУЛ, 2012. 296 с.
10. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навчальний посібник / [О.Т. Баришполец, Л.А. Найдьонова, Г.В.

Мироненко, О.Є. Голубєва, В.В. Різун та ін.]; за ред. Л.А. Найдьонової, О.Т. Баришпольця. К. : Міленіум.. 2010. 440 с.

11. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / В. Іванов, О. Волошенюк, Л. Кульчицька. Вид. 2-ге, стер. К. : АУП, ЦВЦ. 2012. 58 с.

12. Черешнюк І. О. Використання медіатехнологій у початковій школі : методичні рекомендації. Дніпро. 2016. С. 133.

13. Гошовський Я. Ресоціалізація депривованої особистості: монографія. Дрогобич : Коло. 2008. 480 с.

14. Закон України «Про дошкільну освіту» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 49, ст. 259). Поточна редакція від 01.01.2021, підстава – 978-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 09.07.2024 р.).

15. Іщенко А. Ю. Сучасна медіа-освіта: впровадження в Україні та міжнародний досвід. Стратегічні пріоритети, 2013. № 4. С.80-84.

16. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонової, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.

17. Корінна Г.О. Значення та роль спілкування у формуванні особистості дитини в дошкільному дитинстві. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. 2018. Вип. 1(1). С. 94-99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2018_1%281%29__17 (дата звернення: 22.07.2024).

18. Косьяненко У. Діти роблять те, що бачать: вплив сучасних ЗМІ на дітей і підлітків. 2009. URL: <http://www.credo-ua.org/2010/03/17829> (дата звернення: 06.07.2024).

19. Кузьма І.І. Формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку: теорія і технологія: монографія (за наук. ред. проф. Чайки В. М.). Тернопіль : Осадца Ю. В., 2019. 188 с.

20. Медіадошкільник: парціальна програма з медіаосвітньої діяльності для дітей старшого дошкільного віку (6-й рік життя) / Г.А. Дегтярьова, О.С. Тарасова, А.П. Фоменко; за заг. ред. О.В. Волошенюк, Г.А. Дегтярьової,

В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 118 с.

21. Петрик Л. Методичні можливості застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2014. № 10 (Ч. 2). С.48-54. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2014/10_2/8.pdf (дата звернення: 17.10.2024).

22. Семенов О. С. Теоретико-методичні засади формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі : дис. д-ра пед. наук : 13.00.08. Київ, 2017. 542 с.

23. Семеняко Ю. Культура медіа-споживання в сім'ї: сучасний стан дослідження проблеми. Молодь і ринок, 2016. №11–12(142–143). С.142-146.

24. Церковний А. Аспекти формування Інтернет-залежності. Соціальна психологія, 2004. №5(7). С. 149-154.

25. Чуприй Л. В. Негативний вплив на дітей телебачення, 2010. URL: http://teacher.at.ua/publ/negativnij_vpliv_na_ditej_telebachennja_ta_internetu/26-1-0-4292 (дата звернення: 07.06.2024).

26. Авер'янова Г. М. Особливості соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства / Г. М. Авер'янова, Н. М. Дембицька, В. В. Москален ко. Київ : ППП. 2005. 218 с.

27. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Науковий керівник: А. М. Богущ, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук. К.: Видавництво. 2012. 27 с.

28. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Науковий керівник: А. М. Богущ, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук. К.: Видавництво. 2012. 27 с.

29. Богущ А, Варяниця Л, Гаврик Н., Курінна С., Печенко І. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Луганськ. 2006. 368 с.

30. Богущ А. Уява і творчість у дитячому віці. Київ. 2006. с 93.

31. Глосарій. Інформаційно-комунікаційні технології: основні

терміни та поняття / ГЛОСАРІЙ // Вихователь-методист дошкільного закладу . 2013. № 7. С. 77 – 78.

32. Єресько О.В. Освіта в Україні: курс – на ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій / Олег Єресько // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2012. № 1. С. 4– 6.

33. Задорожна Н. Т., Кузнецова Т. В. Медіа-освіта: енциклопедія освіти / акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень / Н. Т. Задорожна, Т. В. Кузнецова. К.: Юрінком Інтер, 2008. С. 103–140.

34. Загарницька І.І. Соціалізація дитини: сутність, фактори, технології. // Нова парадигма. 2012. Випуск 104. С. 41–51.

35. Кореганова О.І. Комп'ютер у дошкільному закладі/ Комп'ютер у школі та сім'ї. 2000. №3. Запоріжжя. С. 40.

36. Котляренко Н.М. Творче мислення дитини: формування, розвиток, перспективи. Дошкільне виховання. 2016. №9. С.14-16.

37. Красняков Є. Державна політика у сфері дошкільної освіти: проблеми та перспективи подальшого розвитку. Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія. 2014. Вип. 36. С. 40-44.

38. Кивлюк О. Створення комп'ютерно-ігрового середовища // Інформатика та інформаційні технології: науково-методичний журнал. Київ: Педагогічна преса, 2012. С. 6–11.

39. Ладивір С. Індивідуалізація виховання дитини в дитячому садку // Дошкільне виховання. 2002. № 1. С. 14–15.

40. Лаврентьєва Г. Комп'ютерно-ігровий комплекс у дошкільному закладі// Дошкільне виховання. 2003. №1. С. 10-12.

41. Маленко О.О. Розвиток творчої особистості дошкільника / О.О.Маленко. Дошкільне виховання. 2014. №6. С.84-85.

42. Мазуряк С. В. Дитина і комп'ютер / С. В. Мазуряк. // Освітній портал управління освіти Чернівецької міської ради. URL: <http://www.osvitacv.-com/index.php/2011-01-11-15-03-48/2011-01-14-0738-38/2011-02-23-09-42-19/55-2011-02-25-12-09-47> (дата звернення: 18.11.2024 р.).

43. Медіаграмотність і критичне мислення в закладі дошкільної освіти. Навчально-методичний посібник./За редакцією О.В. Волощенко; В.Ф. Іванова; Г. А. Дегтярьова- Київ: АУП, ЦВП, 2020. - 79 с. URL: <http://nikopoldnepredu.com/uk/article/oberezhno-suchasne-medio-seredovishche-3.html> (дата звернення: 18.11.2024 р.).

44. Медіадидактичні особливості використання мультфільмів як засобу навчання мов і розвитку зв'язного мовлення дошкільників /К.Л.Крутій/ /Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. 2013. №3. С.85-90.

45. Мультфільмотерапія як засіб корекції та розвитку емоційної сфери К.А. Дишель. Наука і освіта К.Д. Ушинського. 2014. № 12. С.108-113.

46. Петрунько О. Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіасередовищі монографія. 2-ге вид. Ніжин: ТОВ «Вид. «Аспект-Поліграф», 2011. 480 с.

47. Петрунько О. Медіасоціалізація, або соціалізація з медіа замість соціалізації з дорослими. Психологічні перспективи. Спец. випуск. Луцьк, 2010. С. 103– 113.

48. Сакянц М. Зміна парадигми теорії ігрової діяльності в сучасному освітньому просторі. Ч. 2 Конференції «Дитинство в сучасному світі: перші 7 років і все життя». Запоріжжя, 2010. 344 с.

49. Семчук С. І. Особливості впливу друкованих засобів масової інформації на соціалізацію дітей дошкільного віку / С. І. Семчук // зб. наук. праць. Педагогічні науки. Херсон: Видавництво ХДУ, 2009. Вип. 51. С. 384–387.

50. Smolianko Yu. M. Author's tale as a way to overcome preschoolers' internal fears. VIII International scientific and practical conference «Scientific Research as a Mechanism of Effective Human Development» (January 31-February 2, 2024) Sofia, Bulgaria, International Scientific Unity. 2024. S. 205-207.

51. Vasyl Shunkov, Olena Shevtsova, Valentyne Koval, Tetyana Grygorenko, Liudmyla Yefymenko, Smolianko, Y., Oleksandr Kuchai. Prospective Directions of Using Multimedia Technologies in the Training of Future Specialists. IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security, Vol. 22 No. 6 June 2022. P. 739-746.

52. Чи можна захистити дітей від шкідливого контенту медіа. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HPixjGmt0K8>. (дата звернення: 17.11.2024 р.).

53. Чи є в Україні дитячий контент? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=p7g4RY15YwQ> (дата звернення: 18.11.2024 р.).

54. Як Ваш телефон змінює Вас. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=j3y4HA4pRXo> (дата звернення: 17.11.2024 р.).

55. Залежність від гаджетів та соціальних мереж у дітей. Що робити? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=cIyEu4jQkww> (дата звернення: 17.11.2024 р.).

56. Залежність Ваших дітей від гаджетів. Що робити? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AH2Efg1Gdmo>. (дата звернення: 17.11.2024 р.).

57. Про медіаграмотність дітей. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xStO9VW-T1M> (дата звернення: 17.11.2024 р.).

58. Практичні поради щодо використання медіаресурсів під час вивчення програмного матеріалу. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=OGUhHzBV7HA> (дата звернення: 17.11.2024 р.).

59. Уроки тітоньки Сови. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Sh6LMQ04IJg&list=PLkLwod_eIKOXGxcFBC4pG7c4xX17n9R-q. (дата звернення: 23.11.2024 р.).

60. Про всіх на світі. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=mtkHupTbct0&t=4s> (дата звернення: 23.11.2024 р.).

61. Як Петрик П'яточкін слоників рахував. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Tnh1E4SDvwI&t=3s> (дата звернення: 23.11.2024 р.).

62. Капітошка. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RGWeGNcGsLg> (дата звернення: 23.11.2024 р.).

ДОДАТКИ

Додаток А

Перелік запитань для батьків щодо використання та впливу медіаресурсів на дітей дошкільного віку:

1. Медіаосвіта – це:

а) культура сприймання і виробництва соціумом інформаційно-комунікаційних засобів, технологій комунікації, пошуку, збирання, виробництва і передавання інформації;

б) здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі, здійснювати ціннісно-вольову рефлексивну регуляцію інформаційної поведінки;

в) частка освітнього процесу, що направлена на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної взаємодії із сучасною системою мас-медіа,.

2. Складовими компонентами медіаосвіти в дошкільному закладі є:

а) театралізовані, рольові, сюжетно-рольові ігри та ігри-імпровізації;

б) медіавиховання, медіанавчання, медіаосвітня гра, медіаторчість;

в) медіаосвітні ресурси, психолого-педагогічні умови, сучасні технології навчання;

г) комп'ютер, телевізор, мультимедійна дошка, радіо, мобільний телефон тощо.

3. Медіаосвіта сприяє формуванню:

а) медіаінформаційної грамотності, медіаімунітету особистості, рефлексії і критичного мислення, здатності до медіаторчості, спеціалізованих аспектів медіакультури (візуальної, аудіальної і музичної медіакультури, розвинених естетичних смаків щодо форм мистецтва, опосередкованих мас-медіа, сучасних напрямів медіа-арту тощо);

б) медіаінформаційної грамотності, імунітету до хвороб, рефлексії і критичного мислення, вміння знімати кіно, співати, танцювати, писати

медіатексти тощо;

в) інтелектуального, духовного та економічного потенціалу особистості, психологічного та фізичного благополуччя людини, зокрема дитини дошкільного віку.

4. Дошкільна медіаосвіта забезпечує:

а) підготовку як фахівців для мас-медіа, так і медіапедагогів та медіапсихологів, які працюють з дітьми дошкільного віку;

б) збалансований естетичний та інтелектуальний розвиток особистості дитини, захист її від агресивного медіасередовища, формування вміння обирати й використовувати адаптовану відповідно до вікових норм медіапродукцію.;

в) ефективність медіаосвіти сім'ї як провідного чинника ранньої соціалізації дитини.

5. У межах медіаосвіти батькам дошкільника не слід:

а) допомагати дитині критично осмислювати медіатексти;

б) ознайомлювати дитину зі способами використання мас-медіа;

в) навчати послуговуватися медіаресурсами під час спілкування з іншими людьми;

г) демонструвати дитині документальні фільми про психологію реклами.

6. Ознайомлювати дітей із засобами масової комунікації найліпше у формі:

а) медіагри;

б) бесіди;

в) медіалекції;

г) мовленнєвої вправи.

7. До складників медіаосвітнього середовища не належать:

а) сучасні технології навчання;

б) медіатворчість та медіакультура;

в) програмно-методичне забезпечення та медіаосвітні ресурси;

г) психолого-педагогічні умови.

8. Наявність комп'ютера чи комп'ютерної техніки у повсякденному житті:

- а) наявний вдома;
- б) є плани придбати комп'ютер найближчим часом;
- в) комп'ютер є на роботі (вдома не потрібний);
- г) не має необхідності мати ні вдома, ні на роботі.

9. Яким чином дорослі, старші діти переважно використовують комп'ютер:

- а) для підготовки текстових документів, презентацій;
- б) для перегляду фотографій, фільмів;
- в) для ігрових програм;
- г) робота в Інтернет.

10. Ознаками ігроманії є:

- а) великий інтерес до комп'ютерних ігор, бажання в них грати;
- б) глибока залученість у комп'ютерну гру, постійні думки про неї, надання їй завеликого значення та небажання самостійно її припинити;
- в) надання переваги комп'ютерній грі, а не сюжетно-рольовій чи грі з предметами.

11. Заняття з використанням комп'ютерів у межах медіаосвітніх заходів слід проводити для дітей старшого дошкільного віку:

- а) два рази на тиждень у ранкові години;
- б) не більше трьох разів на тиждень;
- в) два рази на тиждень і не більше одного разу протягом дня.

12. Безперервна тривалість роботи з комп'ютером на день дитини старшого дошкільного віку не має перевищувати:

- а) 10-20 хвилин;
- б) 1 година;
- в) півгодини;
- г) більше 1 години.

13. Чи здійснюється контроль дорослих за іграми дитини у телефонах та інших гаджетах:

- а) так, періодично
- б) так, постійно;
- в) так, рідко;
- г) поводження дитини з гаджетами не контролюється.

14. Як часто разом з дошкільником здійснюється спільна діяльність, пов'язана з залученням медіаресурсів:

- а) один-два рази на тиждень;
- б) щодня;
- в) один раз на місяць;
- г) немає такої практики.

15. В якому віці дитина почала активно цікавитися, знайомитися з медіаресурсами:

- а) у 1-2 роки;
- б) у 5 років;
- в) у 3-4 роки;
- г) дитина не цікавиться медіаресурсами.

16. Яким видом діяльності дитина найчастіше займається використовуючи провідники медіа-ресурсів:

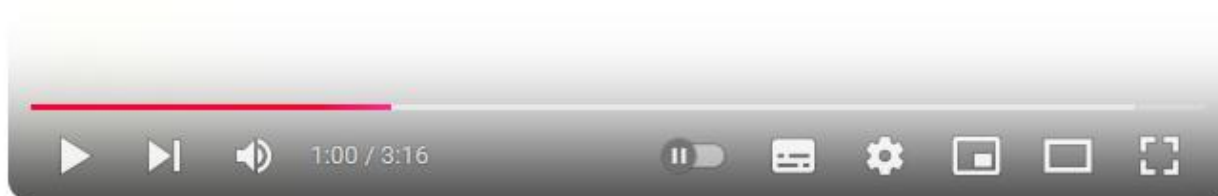
- а) перегляд розвиваючого контенту;
- б) перегляд розважального контенту (мультфільми, музичні кліпи);
- в) ігри;
- г) медіаресурс використовується у комплексному режимі.

17. На скільки часто потребують батьки консультацій, рекомендацій та роз'яснень стосовно актуального і зваженого використання медіаресурсів для розвитку дітей:

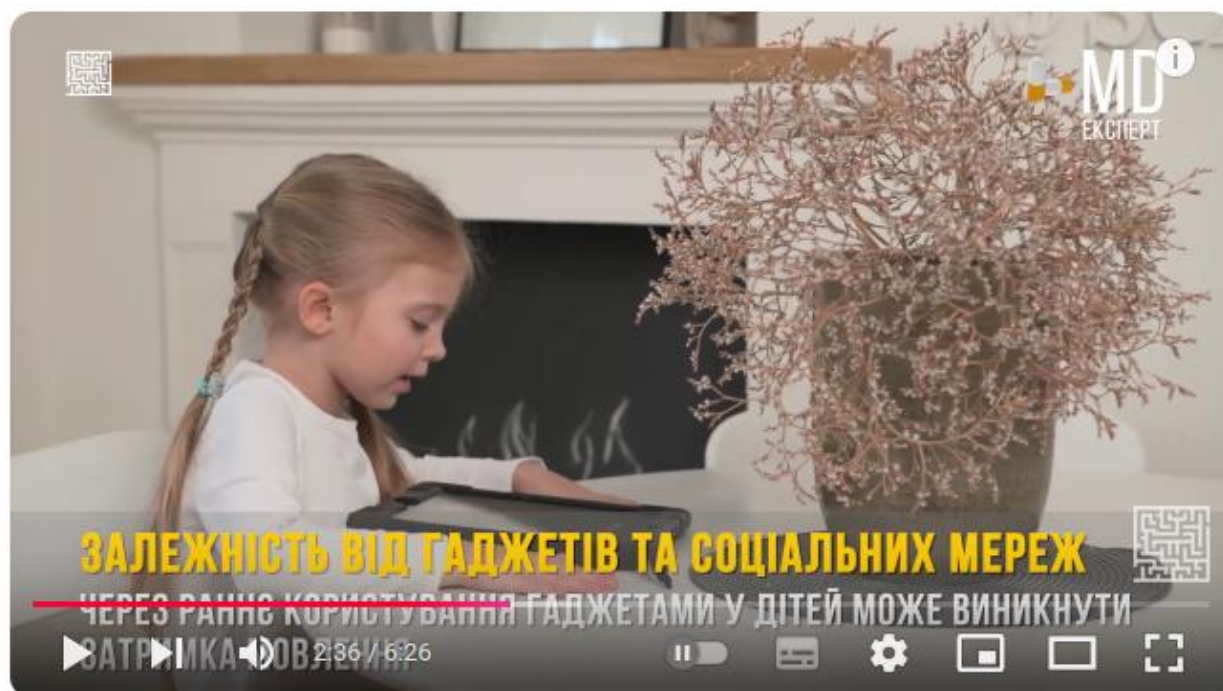
- а) так, потребують постійно;
- б) ні, такої необхідності немає;
- в) є необхідність час від часу.

Додаток Б.

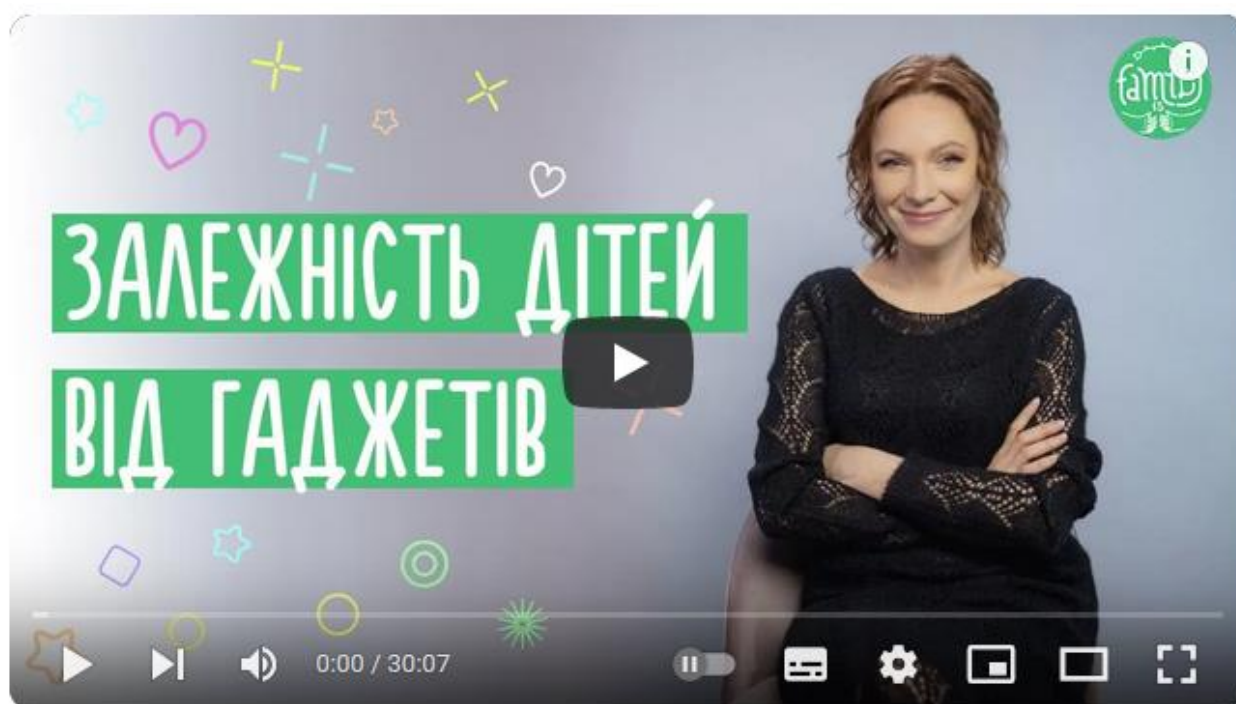
Колаж корисних посилань для батьків та вихователів

Як ваш телефон змінює вас? [AsapScience]

Залежність від гаджетів та соціальних мереж у дітей: що робити?

А ВАША ДИТИНА ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ГАДЖЕТІВ? Що Робити та Як зменшити Залежність Дитини Від Гаджетів?

Чи можна захистити дітей від шкідливого контенту медіа?

Анна Ленчовська та Ірина Сидоренко про медіаграмотність дітей

Мудрі казки тітоньки Сови

Мультіплікаційний фільм «Про всіх на світі»

Про всіх на світі

Як Петрик П'яточкін Слоників Рахував

Як Петрик П'яточкін Слоників Рахував (1984) - мультфільми

Капітошка

Капітошка

**Рекомендації батькам старших дошкільників щодо використання
мережі Інтернет**

№	Категорія	Ключові поради	Основні характеристики
1	Безпека і надійність ваших технологій	Поговоріть з дітьми. Слід спробувати організувати спільно з ними яку-небудь он-лайн діяльність.	<p>Варто визначити, чим цікавляться діти в мережі інтернет, розпитати їх про це. Бажано, щоб у дітей не виникло думки, що батьки їм не довіряють. Налаштуйте фільтри, обмежувачі доступу, процес має відбуватися у дусі співробітництва.</p> <p>Під час розповіді дитини про випадок, що трапився в інтернеті слід поводитися стримано і розважливо. Найголовніше, що вони вам про інцидент повідомили, і розуміння того, що батьки адекватно і спокійно на це реагують. Тобто спокійна реакція з вашого боку зміцнить їх на думці, що ви можете їм допомогти, а отже, вони звернуться до вас знову, якщо щось повторно трапиться.</p> <p>Дошкільникам повинні уявляти про те, що таке «мережа інтернет», де розташовані їх улюблені сайти та платформи.</p> <p>Батькам слід проявляти інтерес до тих процесів, які цікавлять дітей в інтернеті, і бути готовими розповісти про власний досвід з метою вибудовування довірчих відносин.</p>
2		Визначте, які технології, пристрої та послуги використовуються у вашій родині.	Почніть з пристроїв: визначте, які пристрої у вас вдома мають доступ до Інтернету, включаючи мобільні телефони, ноутбуки, планшети, смарт-ТВ. Визначте, якими послугами онлайн та

			додатками користуються члени вашої родини за допомогою усіх цих пристроїв.
3		Встановіть безпечне програмне забезпечення на всіх ваших пристроях .	<p>Варто встановити на всіх ваших пристроях антивірусну програму та захист від шкідливих програм і регулярно оновлюйте їх. Навчіть ваших дітей основам безпеки в інтернеті.?</p> <p>Програми фільтрації та відстеження досить ефективні, однак у разі їх використання слід враховувати питання довіри та недоторканності приватного життя. Батьки повинні пояснити своїм дітям, що вони використовують ці програми для того, щоб гарантувати безпеку сім'ї.</p>
4	Правила	У колі родини домовтеся про умови використання інтернету і особистих пристроїв.	<p>Щойно діти починають користуватися технологіями, обговоріть та виробіть разом з ними набір загальних правил. Ці правила повинні визначати, коли дітям дозволено користуватися інтернетом і яким чином, а також скільки часу їм можна проводити перед екраном.</p> <p>Зразок поведінки у цифровому середовищі: важливо, щоб батьки подавали дітям гарний приклад.</p> <p>Пам'ятайте про недоторканність приватного життя вашої дитини – як в даний момент часу, так і в перспективі.</p> <p>Дошкільники повинні мати можливість обговорювати будь-які труднощі та проблеми, з якими вони мають справу в цифровому середовищі (і в реальному житті).</p>
5	Навчання батьків	Будьте в курсі того, які	Проаналізуйте питання про те, як забезпечити максимальну ступінь

		онлайніві та мобільні послуги використовують ваші діти.	<p>безпеки дітей при використанні додатків і платформ.</p> <p>Використовуйте інструменти батьківського контролю.</p> <p>Спробуйте зрозуміти мотивацію поведінки старших дошкільників у цифровому середовищі. Розуміння цих речей також допоможе вам ліпше зрозуміти, з якими соціальними та емоційними проблемами можуть мати справу діти, і ви зможете дати їм поради про те, як розвивати стійкість.</p>
6	Огляд можливостей інтернет-сайтів	Реклама, недостовірна інформація та дезінформація	<p>Майте на увазі, що реклама може мати неприйнятний зміст або вводити в оману. Розкажіть своїм дітям, як вони повинні реагувати на рекламні посилки. Важливо розуміти, що все, що діти бачать в інтернеті, може впливати на їх погляди. Допомагайте їм підвищувати їх рівень медійно-інформаційної грамотності.</p>
7	Навчання дітей	Створіть атмосферу довіри	<p>Діти мають розуміти, що онлайн-світ є відображенням реального світу – в ньому є як хороше, так і погане. Важливо, щоб старші дошкільники знали, що завжди можуть звернутися до вас за допомогою і підтримкою, коли щось станеться.</p>